

**Comisia Europeană
împotriva Rasismului și Intoleranței**

**Al Treilea Raport despre
România**

Adoptat pe 24 iunie 2005

Strasbourg, 21 februarie 2006

Pentru informații suplimentare despre activitatea Comisiei europene împotriva rasismului și intoleranței (ECRI) și despre celelalte activități ale Consiliului Europei din acest domeniu, vă rugăm contactați:

Secretariat of ECRI
Directorate General of Human Rights – DG II
Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: +33 (0) 3 88 41 29 64
Fax: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

Vizitați pagina noastră de Internet : www.coe.int/ecri

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE	5
REZUMAT EXECUTIV	6
I. URMARE LA CEL DE-AL DOILEA RAPORT AL ECRI DESPRE ROMÂNIA	7
INSTRUMENTE LEGALE INTERNAȚIONALE	7
PREVEDERI CONSTITUȚIONALE ȘI ALTE PREVEDERI DE BAZĂ	8
- Legislația privind partidele politice și alte organizații	8
- Legislația privind instituțiile religioase.....	9
- Proiectul de lege privind statutul minorităților naționale	11
PREVEDERILE LEGILOR PENALE	12
PREVEDERILE LEGISLAȚIEI CIVILE ȘI ADMINISTRATIVE.....	13
- Legea electorală.....	15
- Reguli privind restituirea proprietăților confiscate sau expropriate	16
ADMINISTRAREA JUSTIȚIEI	17
ASISTENȚA JURIDICĂ	18
ORGANISME SPECIALIZATE ȘI ALTE INSTITUȚII.....	18
EDUCAȚIA ȘI SENSIBILIZAREA POPULAȚIEI.....	22
- Educația școlară.....	22
RECEPȚIA ȘI STATUTUL NON-CETĂȚENILOR	24
- Refugiații și persoanele care cer azil politic.....	24
GRUPURI VULNERABILE	26
ANTISEMITISMUL	26
CONDUITA FORȚELOR DE ORDINE	27
MASS-MEDIA	28
MONITORIZAREA SITUAȚIEI	29
II. PROBLEME SPECIFICE	30
SITUAȚIA COMUNITĂȚII RROMILOR ÎN ROMÂNIA	30
- Strategia pentru îmbunătățirea situației rromilor.....	30
- Biroul Național pentru Rromi	31
- Situația rromilor în domeniul educației	32
- Situația rromilor în domeniul ocupării locurilor de muncă.....	34
- Persoane fără documente de identitate.....	35
- Alte forme de discriminare împotriva rromilor	36
BIBLIOGRAFIE.....	37
ANEXĂ.....	39

Cuvânt înainte

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) a fost înființată de Consiliul Europei. Este un organism independent de monitorizare a drepturilor omului, specializat în chestiuni legate de rasism și intoleranță. Este compus din membri independenți și imparțiali, aleși pe baza autorității lor morale și a unei recunoscute expertize în probleme de rasism, xenofobie, antisemitism și intoleranță.

Unul dintre factorii de bază ai programului de lucru al ECRI este abordarea țară cu țară, în cursul căreia este analizată situația privitoare la rasism și intoleranță în fiecare dintre statele membre ale Consiliului Europei și se fac sugestii și propuneri despre cum să se ia în considerare problemele identificate.

Toate statele membre ale Consiliului Europei pleacă, în cadrul abordării țară cu țară, de pe picior de egalitate. Activitatea se desfășoară pe cicluri de 4/5 ani, acoperind 9/10 țări pe an. Rapoartele primei runde au fost completate la sfârșitul lui 1998, iar cele ale rundei secunde la sfârșitul anului 2002. Lucrările la cea de-a treia rundă au început în ianuarie 2003.

Rapoartele celei de-a treia runde se concentrează pe "implementare". Ele examinează dacă principalele recomandări ale ECRI din rapoartele anterioare au fost urmate și implementate, și dacă da, cu cât succes și eficacitate. Rapoartele celei de-a treia runde se ocupă de asemenea de "probleme specifice", alese în funcție de diversele situații din diferite țări, examinate în profunzime în fiecare raport.

Metodele de lucru pentru pregătirea rapoartelor implică analize documentare, o vizită de contact în țara respectivă și, în cele din urmă, un dialog confidențial cu autoritățile naționale.

Rapoartele ECRI nu sunt rezultatul anchetelor sau al depozițiilor martorilor. Ele sunt analize bazate pe o mulțime de informații, adunate dintr-o mare varietate de surse. Studiile documentare sunt bazate pe un număr important de surse scrise, naționale și internaționale. Vizita la fața locului permite întâlnirea directă cu cercurile interesate (guvernamentale și non-guvernamentale), în vederea strângerii de informații detaliate. Procesul dialogului confidențial cu autoritățile naționale le permite celor din urmă să propună, în cazul în care consideră necesar, amendamente la proiectul de raport, pentru corectarea posibilelor erori privitoare la fapte pe care raportul le-ar putea conține. La sfârșitul dialogului, autoritățile naționale pot cere, dacă doresc, ca punctele lor de vedere să fie anexate la raportul final al ECRI.

Următorul raport a fost întocmit de ECRI pe propria și deplina sa răspundere. El acoperă situația existentă până pe 24 iunie 2005, și orice desfășurare de evenimente ulterioară acestei date nu este acoperită de următoarea analiză și nu este luată în considerare în concluziile și propunerile înaintate de ECRI.

Rezumat executiv

De la publicarea celui de-al doilea raport al ECRI despre România, pe 23 aprilie 2002, s-au făcut progrese într-un număr de domenii. România a făcut o declarație, sub incidența Articolului 14 al “Convenției internaționale pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială”. Autoritățile române au adoptat o lege anti-discriminare și au înființat Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, care este organismul responsabil cu aplicarea acestei legi. Mai mult, Codului Penal român i s-au adus modificări pentru a include, între altele, prevederi împotriva urii rasiale. Sub incidența “Strategiei pentru îmbunătățirea situației rromilor”, autoritățile au înființat programe menite să-i plaseze pe membrii comunității rromilor pe picior de egalitate cu restul populației. De asemenea membrii magistraturii și ai poliției au urmat cursuri de instruire pe probleme de discriminare.

Totuși, un număr de recomandări făcute în al doilea raport al ECRI nu au fost implementate, sau au fost doar parțial aplicate. În privința raportării la cei care cer azil politic și refugiați, ECRI notează că programele create pentru aceștia nu primesc aproape deloc fonduri guvernamentale, ceea ce face ca integrarea acestor oameni în societatea românească să fie foarte dificilă. Legislația anti-discriminare nu s-a aplicat aproape deloc și nici funcționarii publici, nici populația nu au cunoștință de respectiva legislație sau de existența Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. Legea electorală supune organizațiile minoritare care nu sunt deja reprezentate în parlament unor cerințe de eligibilitate pentru alegerile locale de neacceptat într-o societate democratică. Mai mult, discriminarea împotriva comunității rromilor continuă în toate domeniile, incluzând piața locurilor de muncă și accesul la educație, locurile publice și locuințe decente. În plus, la nivel local, ziariștii continuă să publice articole derogatorii la adresa minorităților, în special a rromilor, într-o totală siguranță, fără a li se aplica pedepsele cuvenite.

În acest raport, ECRI le recomandă autorităților române să continue să ia măsuri în anumite domenii. În primul rând, ele ar trebui să acționeze pentru aplicarea deplină a legislației anti-discriminare și să furnizeze Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării suficiente resurse pentru a-și îndeplini sarcinile. De asemenea, ECRI cere autorităților române să aplice prevederile Codului Penal privitoare la ura rasială și intoleranță. Ele trebuie să-și continue și să-și intensifice eforturile pentru instruirea judecătorilor, procurorilor, avocaților și membrilor agențiilor de aplicare a legii și ai poliției de frontieră în combaterea discriminării. ECRI consideră esențial ca “Strategia pentru îmbunătățirea situației rromilor” să fie pe deplin aplicată la toate nivelurile și în colaborare cu organizațiile non-guvernamentale și cu societatea civilă, astfel încât rromii să nu mai fie principalele victime ale discriminării în societatea românească. Ea insistă asupra necesității găsirii unei soluții urgente în problema rromilor care nu au documente de identitate.

I. URMARE LA CEL DE-AL DOILEA RAPORT AL ECRI DESPRE ROMÂNIA

Instrumente legale internaționale

1. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a recomandat României să ratifice Protocolul Nr.12 la “Convenția europeană privind drepturile omului” și să facă o declarație sub incidența Articolului 14 din “Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială”, prin care statele acceptă competența Comitetului de Eliminare a Discriminării Rasiale de a a primi plângeri individuale. ECRI a recomandat României să ratifice “Carta europeană pentru limbi regionale sau ale minorităților” și “Convenția europeană privind naționalitatea”, cât și “Convenția europeană privind statutul legal al muncitorilor migranți” și “Convenția europeană privind participarea străinilor la viața publică la nivel local”.
2. ECRI notează cu satisfacție că România a făcut o declarație sub incidența Articolului 14 din “Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială” și că această declarație a intrat în vigoare pe 21 martie 2003, odată cu adoptarea Legii Nr. 612/13, în noiembrie 2002. De asemenea, ECRI întâmpină cu bucurie ratificarea de către România a “Convenției europene privind naționalitatea” pe 20 ianuarie 2005. Ea mai notează cu satisfacție că pe 9 octombrie 2003 România a semnat “Protocolul adițional la convenția privind infracțiunea computerizată”, referitor la actele penale de natură rasistă și xenofobă, comise cu ajutorul sistemelor computerizate, și că ea examinează această convenție în vederea ratificării sale. ECRI mai notează că, deși încă nu a ratificat “Carta europeană pentru limbile regionale sau ale minorităților”, România a afirmat că este în curs de a finaliza proiectul de lege referitor la această chestiune, pe care intenționează să-l adopte odată cu venirea toamnei.
3. Cu toate că România nu a ratificat încă “Protocolul Nr. 12 la convenția europeană privind drepturile omului”, autoritățile au informat ECRI că proiectul de lege pentru ratificarea lui este în curs de a fi examinat de către ministerele relevante. “Convenția europeană privind statutul legal al muncitorilor migranți” și “Convenția europeană privind participarea străinilor la viața publică la nivel local” nu au fost ratificate. România nu a ratificat nici “Convenția internațională privind protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și a familiilor lor”.

Recomandări:

4. ECRI recomandă României să ratifice “Protocolul adițional la convenția privind infracțiunea computerizată” referitoare la actele penale de natură rasistă și xenofobă, comise cu ajutorul sistemelor computerizate.
5. ECRI mai recomandă României să ratifice “Protocolul Nr.12 la convenția europeană privind drepturile omului”, “Convenția europeană privind statutul legal al muncitorilor migranți” și “Convenția europeană privind participarea străinilor la viața publică la nivel local”. Ea recomandă de asemenea ca România să ratifice “Carta europeană pentru limbile regionale sau ale minorităților”.
6. În sfârșit, ECRI recomandă României să ratifice “Convenția internațională privind protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și a familiilor lor”.

Prevederi constituționale și alte prevederi de bază

7. De la publicarea celui de-al doilea raport despre România al ECRI, Constituția română a fost revizuită în 2003 ca urmare a unui referendum național ținut pe 18 și 19 octombrie 2003.¹ Noul paragraf 4 al Articolului 44 din Constituție interzice exproprierea proprietății pe motive de apartenență la un grup etnic sau religios sau din orice alte motive discriminatorii. Mai mult, Articolul 127 îndreptățește minoritățile naționale să-și folosească propria limbă în tribunale. Articolul 49 prevede restricționarea exercițiului anumitor drepturi și libertăți fundamentale cu scopul de a proteja libertățile și drepturile cetățenilor, între altele, cu specificarea că această restricție nu trebuie aplicată într-o manieră discriminatorie.² Totuși, noua Constituție nu prevede, așa cum recomandă ECRI în paragraful 3 al “Recomandării de politică generală nr.7” privind legislația națională pentru combaterea rasismului și discriminării rasiale, ca exercițiul libertății de expresie, adunare și asociere să poată fi restricționat, în deplină conformitate cu “Convenția europeană privind drepturile omului”, în vederea combaterii mai eficiente a rasismului, înțelegându-se că o astfel de abordare trebuie să respecte în totalitate “Convenția europeană privind drepturile omului”.

Recomandări:

8. ECRI recomandă autorităților române să includă în Constituție o prevedere referitoare la restricționarea libertății de expresie, adunare și asociere, cu scopul de a combate rasismul, pe baza aranjamentelor prevăzute în “Recomandarea de politică generală nr.7”.

- Legislația privind partidele politice și alte organizații

9. În cel de-al doilea raport al său, ECRI le-a cerut autorităților române să ia în considerare faptul că unele partide politice au făcut afirmații care ar fi putut să stârnească resentimente împotriva anumitor grupuri minoritare din populație. Prin urmare, ea a cerut autorităților să ia măsuri, inclusiv implementarea eficientă a legislației în vigoare, pentru a combate astfel de forme de incitare la ură.
10. Ordonanța de Urgență Nr.31/2002, care interzice organizațiile și simbolurile fasciste, rasiste ori xenofobe și promovarea cultului personalității unor indivizi vinovați de crime împotriva păcii și umanității a fost publicată în Monitorul Oficial Nr.214, din 28 martie 2002. Între altele, această ordonanță interzice incitarea la ură rasială, vânzarea și distribuirea “simbolurilor fasciste, rasiste ori xenofobe”, “promovarea cultului personalității unor indivizi vinovați de crime împotriva păcii sau umanității și promovarea ideologiei fasciste” și “punerea la îndoială sau negarea publică a Holocaustului sau a efectelor sale”. Totuși, în ciuda adoptării acestei ordonanțe, ECRI notează că există o organizație fascistă în România

¹ Constituția a fost publicată în Monitorul oficial Nr.767, din 31 octombrie 2003.

² Articolul 49 din Constituție prevede că: “1. Exercițarea anumitor drepturi sau libertăți poate fi restricționată numai prin lege și numai dacă este nevoie, după caz, pentru a: proteja siguranța națională, ordinea publică, sănătatea sau morala și drepturile și libertățile cetățenilor; asigura desfășurarea anchetelor penale; preveni consecințele unui dezastru natural sau altui fel de dezastru deosebit de grav. 2. Restricția poate fi adoptată doar dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie luată în raport cu situația care a creat-o, trebuie să fie aplicată într-o manieră ne-discriminatorie și nu trebuie să pună în pericol existența dreptului sau a libertății în cauză”.

care își desfășoară încă activitatea fără să suporte în nici un fel rigurile legii³. Această organizație, care nu este înregistrată oficial, publică un jurnal⁴ în care, între altele, a propus o “soluție pentru minorități” în România, îndreptată împotriva rromilor, evreilor și a minorității maghiare. În februarie 2005, o organizație non-guvernamentală a atras atenția autorităților române asupra acestor publicații. La rândul lor, autoritățile au înaintat publicațiile către altă organizație non-guvernamentală, care a confirmat ilegalitatea lor. ECRI notează că autoritățile au hotărât să ia măsuri numai după primirea acestei confirmări. Deși organizația nu este cunoscută pe scară largă, ea lipește afișe în București, în special în campusurile universitare, pentru a recruta noi membri. ECRI deplânge faptul că sancțiunile prevăzute de Ordonanța de Urgență Nr. 31/2002, mergând de la privarea de anumite drepturi până la închisoare, nu au fost încă aplicate acestei organizații cu scopul de a-i interzice activitățile și/sau de a-i pedepsi pe acei membri ai săi care fac afirmații rasiste sau declarații care ar putea să provoace ură rasială. ECRI mai notează că atunci când organizații non-guvernamentale fac contestații împotriva altor organizații fasciste, nu se ia aparent nici o măsură privind aceste contestații sau că procurorii spun că nu pot să-i identifice pe cei în cauză, deși adresele și numerele lor de telefon sunt disponibile pe Internet. Prin urmare, ECRI notează că autorităților pare să le lipsească voința necesară pentru aplicarea acestei ordonanțe în cazurile care intră sub incidența ei.

11. ECRI mai notează că, deși, după cum s-a arătat mai sus, ordonanța de urgență interzice “promovarea cultului personalității unor indivizi vinovați de crimă împotriva păcii sau umanității și promovarea ideologiei fasciste”, străzi din anumite orașe, inclusiv Cluj, încă poartă numele generalului Antonescu, care a fost responsabil pentru moartea a sute de mii de evrei, rromi⁵ și alte minorități “non-ariene” în timpul celui de-al doilea război mondial. Mai multe organizații non-guvernamentale au cerut autorităților să schimbe aceste nume de străzi, fără nici un rezultat.

Recomandări:

12. ECRI recomandă autorităților române să aplice Ordonanța de Urgență Nr.31/2002 cu mai multă hotărâre împotriva oricăror organizații sau partide politice care propagă ideologii rasiste.

- Legislația privind instituțiile religioase

13. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a considerat că România ar trebui să examineze mai atent și într-un mod mult mai obiectiv posibilitatea anumitor asociații religioase recunoscute ca atare și bucurându-se de anumite beneficii, inclusiv de sprijin financiar și de scutiri de taxe din partea statului, de a se înregistra în calitate de culte religioase.

³ Legionarii

⁴ « Lumea Legionară »

⁵ Pentru mai multe informații despre antisemitism și despre situația rromilor în România, vezi secțiunile din raport intitulate “Antisemitism” și respectiv “Probleme specifice”.

14. Pentru ca o comunitate religioasă să fie recunoscută drept cult sau religie⁶, ea trebuie să prezinte o serie de documente referitoare la statutul, organizarea internă și doctrina sa. Toate comunitățile religioase care se bucură de statutul de cult religios primesc anumite beneficii operaționale, inclusiv sprijin financiar din partea statului, proporțional cu numărul de membri, scutiri de impozite și dreptul de a preda propria religie în școlile de stat. Totuși, organizații non-guvernamentale românești deplâng faptul că guvernul recunoaște existența asociațiilor religioase în mod arbitrar. ECRI mai notează că, de la al doilea raport al său despre România, numai unei singure asociații religioase i s-a acordat statutul de cult religios⁷.
15. ECRI notează cu îngrijorare că, deși nu are statutul unei religii de stat, Biserica Ortodoxă, care constituie religia majoritată în România, deține poziția dominantă în societatea românească. Celelalte religii consideră astfel că Biserica Ortodoxă are o influență prea mare asupra politicii autorităților. Ea pare de asemenea să primească beneficii de care celelalte religii nu se bucură, precum deținerea de capele în închisori și centre de detenție. Se mai spune că această Biserică exercită o mare influență asupra deciziilor guvernamentale precum acordarea statutului de cult religios pentru asociațiile religioase. ECRI mai notează că, dat fiind numărul și diversitatea cultelor oficial recunoscute și practicate în România, dialogul inter-religios între Biserica Ortodoxă și alte instituții religioase ar putea fi îmbunătățit. În special, dialogul dintre această Biserică și Biserica Greco-Catolică suferă în aparență, mai ales din cauza modului în care autoritățile abordează problema restituirii proprietăților confiscate în perioada comunistă.⁸
16. ECRI mai notează că a primit cu îngrijorare raporturi despre membri ai Bisericii Ortodoxe care au fost angajați în tot felul de cazuri de hărțuire împotriva adepților Bisericii Greco-Catolice, sub ochiul îngăduitor al autorităților.⁹ ECRI a mai fost informată că, deși educația religioasă nu este obligatorie în România, există cazuri în unele școli de stat unde elevii participă la ore de religie fără aprobarea părinților.

Recomandări:

17. ECRI recomandă autorităților române să aplice principiul egalității între toate instituțiile religioase în conformitate cu Constituția. Ea recomandă în acest caz ca autoritățile să trimită un semnal fără echivoc în această privință, forțându-le să se supună principiului constituțional al separării bisericii de stat, la toate nivelurile și în toate domeniile.

⁶ Până la această dată au fost recunoscute de către statul român următoarele instituții religioase: 1. Biserica Ortodoxă Română (Vicariatul Ortodox Sârb, Vicariatul Ortodox Ucrainian); 2. Biserica Catolică (Biserica Romano-Catolică, Biserica Greco-Catolică); 3. Bisericile Protestante (Biserica Reformată, Biserica Evanghelică, Biserica Evanghelică Luterană); 4. Biserica Armenească; 5. Cultele Evanghelice; 6. Islamul; și 7. Cultul Mozaic.

⁷ Urmare a unei hotărâri luate de Tribunalul Primei Instanțe din București, pe 9 aprilie 1990, Ministerul Culturii și Cultelor a acordat statutul de cult religios Martorilor lui Iehova, prin Ordonanța Nr. 2657 din 22 mai 2003.

⁸ Pentru informații suplimentare privind restituirea proprietăților, vezi secțiunea din raport intitulată "Regulamente referitoare la restituirea proprietăților confiscate sau expropriate".

⁹ Vezi "Drepturile civile și politice", inclusiv "Problema intoleranței religioase", raport prezentat de Raportorul Special ONU privind libertatea religiei sau credințelor, E/CN.4/2004763/An.2, 16 dec.2003.

18. ECRI mai recomandă autorităților române să aplice prevederile referitoare la cultele și asociațiile religioase într-o manieră transparentă și echitabilă. Se recomandă în acest caz autorităților să ia măsuri ca decizia acordării statutului de cult religios unei asociații religioase să fie luată în lumina tuturor factorilor relevanți și fără intervenții din nici o altă parte.
19. ECRI recomandă autorităților române să inițieze un dialog echitabil între Biserica Ortodoxă și minoritățile religioase astfel încât să fie încurajate respectul reciproc și rezolvarea pașnică a diferendelor și disputelor care apar uneori între ele. Ea recomandă prin urmare să fie introduse mecanisme de mediere, să se țină colocvii și seminarii inter-religioase și să fie conduse campanii de informare, pentru a promova ideea unei societăți cu o pluralitate de instituții religioase.
20. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a încurajat autoritățile române să ia toate măsurile ca proiectul legii revizuite privitoare la religie să beneficieze de întregul aport al opiniilor exprimate de organismele consultate.
21. Autoritățile române au spus că nu s-a mai adoptat nici o lege nouă privind cultele religioase de la al doilea raport al ECRI despre România. Astfel că Decretul Nr. 177/1948 continuă să guverneze statutul legal al religiilor. Totuși, este în curs de redactare un proiect de lege care stabilește cadrul general pentru exercitarea libertății religioase. Cum procesul elaborării proiectului de lege privind cultele religioase durează deja de mai mulți ani fără ca vreo nouă lege să fie adoptată, ECRI întâmpină cu bucurie asigurările autorităților române că această lege va fi adoptată în cursul acestui an.

Recomandări:

22. ECRI recomandă autorităților române să adopte legea privind cultele religioase fără întârziere. Ea recomandă în această privință ca toate religiile și asociațiile religioase să fie consultate în această chestiune.

- Proiectul de lege privind statutul minorităților naționale

23. Un proiect de lege privind statutul minorităților naționale se află în prezent în dezbaterile Parlamentului României. Acest proiect, care a fost întocmit în 1995 și de atunci a fost amendat de mai multe ori, conține în Articolul 3 o definiție a minorităților naționale românești. Acestea sunt definite drept comunități care trăiesc în România de cel puțin un secol, posedă propria lor identitate națională, etnică, culturală, lingvistică și religioasă și doresc să păstreze, să exprime și să promoveze această identitate¹⁰. Acest proiect de lege include un capitol despre autonomia culturală, care asigură dreptul minorităților naționale de a avea propriile lor instituții în domenii precum cultura, educația și mass-media. Mai mult, acest capitol definește modul în care trebuie să funcționeze și să fie monitorizate aceste instituții și prevede dreptul la educație în limbile minorităților, reprezentarea politică a minorităților naționale și implicarea lor mai susținută în procesul de stabilire a deciziilor. Acest proiect de lege proclamă

¹⁰ Articolul 3 2) din acest proiect de lege prezintă lista minorităților naționale din România după cum urmează: albanezi, armeni, bulgari, cehi, croați, evrei, greci, germani, italieni, macedoneni, maghiari, polonezi, ruși-lipoveni, romei, ruteni, sârbi, slovaci, tătari, turci și ucrainieni.

principiul ne-discriminării, interzicând orice formă de discriminare și incitare la discriminare.

24. Totuși, ECRI notează cu îngrijorare că secțiunea din acest proiect de lege referitoare la organizațiile minorităților naționale face ca toate noile organizații care doresc să reprezinte minorități să intre tot sub incidența cerințelor prevăzute în Legea Nr. 67/2004 privind alegerile locale¹¹. Acest capitol conține astfel o serie de condiții pe care aceste organizații practic nu pot să le îndeplinească. El menține de asemenea principiul de status quo, stipulând că toate organizațiile minorităților naționale care sunt deja membre ale Consiliului pentru Minoritățile Naționale și sunt reprezentate în parlament, își vor păstra statutul lor legal și vor deține drepturile și prerogativele prevăzute în proiectul de lege privind statutul minorităților naționale. Deoarece, după cum se arată mai jos¹², unul dintre efectele acestor condiții este că ele obstrucționează dreptul minorităților naționale de a-și alege reprezentanții, ECRI consideră că minoritățile naționale sunt puse în dezavantaj față de majoritatea populației, care este liberă să-și aleagă conducătorii politici la toate nivelurile.

Recomandări:

25. ECRI recomandă autorităților române să adopte proiectul de lege privind statutul minorităților naționale fără întârziere. Ea insistă ca autoritățile să elimine sau să modifice orice prevederi ale acestei legi care ar putea să obstrucționeze dreptul minorităților naționale de a-și alege reprezentanții politici la nivel local.

Prevederile legilor penale

26. În cel de-al doilea raport al său, ECRI le cere autorităților române să acorde prioritate problemei implementării prevederilor legilor penale împotriva rasismului.
27. De la publicarea celui de-al doilea raport al ECRI, România a adoptat un nou Cod Penal, cuprinzând prevederi referitoare la comportamentul rasist. Articolul 248 din acest Cod interzice “înființarea de organizații fasciste, rasiste sau xenofobe”, ca și “orice formă de sprijin și apartenență” la acest fel de organizații. Articolul 357 interzice și “manifestările de rasism sau naționalism șovin”, în timp ce Articolul 358 interzice “propaganda naționalist-șovină”, și incitarea la ură rasială. Articolul 171 i) din Codul Penal interzice orice formă de discriminare pe motiv de, între altele, rasă, naționalitate, origine etnică, cultură sau religie. Autoritățile române au informat ECRI că în iulie 2005 se vor adopta un nou cod penal și un cod de procedură penală. Totuși, ECRI notează că, deocamdată, prevederile existente referitoare la acțiuni rasiste sau xenofobe se aplică mult prea rar. Autoritățile române înseși au recunoscut că poliția tinde să pedepsească actele rasiste, de exemplu, pe baza legislației aplicate pentru tulburarea ordinii publice. Această deficiență este în mare parte datorată faptului că instituțiile în cauză (poliția, judecătoria și procuratura) nu cunosc prevederile relevante din Codul Penal sau procedurile legate de acestea.¹³

¹¹ Pentru o discuție mai detaliată pe baza acestei legi, vezi mai jos secțiunea din raport intitulată “Legea electorală”.

¹² *Ibid.*

¹³ Pentru informații suplimentare despre instruirea judecătorilor, procurorilor și forțelor de ordine, vezi secțiunile din raport intitulate “Administrarea justiției” și “Conduita forțelor de ordine”.

Recomandări:

28. ECRI insistă ca autoritățile române să ia toate măsurile pentru ca prevederile Codului Penal referitoare la infracțiunile de natură rasistă să fie aplicate cu strictețe. Ea recomandă continuarea cursurilor de instruire legată de aceste prevederi în toate agențiile de stat implicate și, în particular, în cazul judecătorilor și al poliției. Ea mai recomandă autorităților române să inițieze campanii, în colaborare cu organizații non-guvernamentale și societatea civilă, pentru informarea publicului larg despre noile prevederi ale Codului Penal, privitoare la lupta împotriva rasismului și a intoleranței.
29. În cel de-al doilea raport al său, ECRI recomandă autorităților române să introducă prevederile referitoare la infracțiuni obișnuite care au un motiv rasist ca infracțiuni cu caracter specific rasist și să ia motivația rasistă în considerare ca circumstanță agravantă în pronunțarea sentințelor.
30. Nici una dintre prevederile noului Cod Penal nu ia în considerare motivația rasistă ca circumstanță agravantă în pronunțarea sentințelor. De asemenea, Codul nu include nici o prevedere care să definească infracțiunile obișnuite cu un motiv rasist drept infracțiuni cu caracter rasist.

Recomandări:

31. ECRI recomandă din nou autorităților române să ia măsuri ca motivația rasistă să fie considerată circumstanță agravantă în pronunțarea sentințelor, după cum se arată în paragraful 21 al „Recomandării de politică generală nr.7”. Ea mai recomandă autorităților să introducă în noul Cod Penal, care urmează să fie adoptat în iulie 2005, prevederi definind infracțiunile obișnuite cu un motiv rasist drept infracțiuni cu caracter rasist.

Prevederile legislației civile și administrative

32. În cel de-al doilea raport despre România, ECRI și-a exprimat speranța că Ordonanța de Guvern Nr.137/2000 privind prevenirea și pedepsirea tuturor formelor de discriminare va fi adoptată de parlament și că se vor lua măsuri corespunzătoare pentru a se asigura deplina ei aplicare. ECRI mai spera că autoritățile vor continua să acorde prioritate eforturilor de a promova măsuri pe scară largă cu scopul de a atrage atenția publicului, angajaților și persoanelor care oferă servicii publice și în special celor responsabili cu aplicarea legii, precum cei din magistratură și justiție.
33. De la publicarea celui de-al doilea raport, Ordonanța de Guvern Nr.137/2000 a fost ratificată prin Legea Nr. 48/2002¹⁴, cea care în prezent conține prevederi anti-discriminatorii. Legea Nr. 48/2002 pedepsește discriminarea directă și indirectă în domenii precum ocuparea locurilor de muncă și accesul la servicii publice, acordarea asistenței medicale, acordarea de locuințe, accesul în locurile publice, etc. Ea împuternicește de asemenea victimele discriminării să depună contestații la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării sau la tribunale. Consiliul, ale cărui activități cad sub incidența Ordonanței de Guvern

¹⁴ Această lege a fost publicată în Monitorul Oficial Nr.69 din 31 ianuarie 2002.

Nr.137/2000 este însărcinat cu sancționarea actelor discriminatorii și cu adoptarea de măsuri anti-discriminatorii pozitive¹⁵.

34. ECRI a întâmpinat cu bucurie progresele făcute odată cu adoptarea Legii Nr. 48/2002 și înființarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. Ea notează totuși că această lege este foarte rar aplicată și că nici actorii implicați (judecători, procurori, avocați și forțe de ordine¹⁶), nici publicul larg nu au cunoștință de ea. Mai mult, ECRI notează că există un număr de lacune în Legea Nr. 48/2002 care trebuie să fie acoperite. Legea nu prevede ca sarcina probei să fie împărțită între victimă și reclamat în cazurile de discriminare aduse înaintea tribunalului sau oricărei alte autorități competente, după cum recomandă ECRI în paragraful 11 al “Recomandării de politică generală nr.7”. Legea nu cere guvernului să ia măsuri ca acei cărora el le acordă contracte, împrumuturi, alocații și alte beneficii, să respecte și să promoveze o politică de ne-discriminare¹⁷. În plus, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării se confruntă cu probleme datorită modului său de funcționare¹⁸ și lipsei resurselor necesare, așa încât el este prea puțin capabil să-și exercite prerogativele conferite de această lege. ECRI notează în consecință că rămân multe de făcut pentru ca victimele discriminării să poată face uz de drepturile lor.

Recomandări:

35. ECRI recomandă cu tărie autorităților române să ia toate măsurile ca Legea Nr. 48/2002 să fie aplicată în totalitate. În această privință, ea recomandă să se ia măsurile necesare pentru instruirea judecătorilor, magistraților, avocaților și forțelor de ordine din toată țara astfel încât aceștia să-și îmbunătățească cunoștințele despre această lege și să o aplice mai deplin. ECRI mai recomandă autorităților să inițieze campanii de informare în toată țara, astfel încât victimele discriminării să poată beneficia de pe urma Legii Nr. 48/2002 și a prerogativelor Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. .
36. ECRI recomandă autorităților române să adopte o prevedere îndreptățind împărțirea sarcinii probei între victima discriminării și reclamat, înaintea unui tribunal sau oricărei alte autorități. La acest punct, ea atrage atenția autorităților române asupra “Recomandării de politică generală nr. 7”.
37. ECRI recomandă Guvernului României să ia toate măsurile ca autoritățile publice cărora el le acordă anumite beneficii, să respecte și să promoveze principiul ne-discriminării, după cum recomandă ea în paragraful 9 al “Recomandării de politică generală nr.7”.
38. ECRI notează că autoritățile române au adoptat Legea Nr. 7/2004 privind “Codul de conduită pentru funcționarii publici”. Codul cere funcționarilor publici să respecte principiul egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, prin eliminarea oricărei forme de discriminare pe motive de, printre altele,

¹⁵ Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a fost înființat prin Hotărârea de Guvern Nr. 1194 din 27 noiembrie 2002.

¹⁶ Pentru informații suplimentare despre cursurile de instruire pentru magistrați și forțe de ordine, vezi secțiunile din raport intitulate “Administrarea justiției” și “Conduita forțelor de ordine”.

¹⁷ Vezi paragraful 9 din “Recomandarea de politică generală nr.7”.

¹⁸ Pentru o discuție mai detaliată asupra prerogativelor și activității Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, vezi secțiunea din raport intitulată “Organisme specializate și alte instituții”.

naționalitate și credință religioasă. ECRI notează totuși că majoritatea funcționarilor publici nu au cunoștință despre această lege ori despre alte texte referitoare la discriminare. De exemplu, în cursul unui sondaj al nivelului de cunoștințe pe probleme de discriminare, numai 40% au răspuns corect, deși existau numai două alternative posibile. Aceste rezultate demonstrează că va fi nevoie de un efort de mărire a conștientizării funcționarilor publici înainte ca aceștia să fie în postura de a aplica pe deplin Legea Nr. 7/2004.

Recomandări:

39. ECRI recomandă autorităților române să programeze cursuri de instruire pentru a-i familiariza pe funcționarii publici cu problemele anti-discriminatorii. Ea le mai cere autorităților să-i informeze pe funcționarii publici despre Legea Nr. 7/2004, pentru a se asigura că aceștia sunt în măsură de a o aplica pe deplin. În această privință, trebuie inițiate campanii de familiarizare în toată țara. ECRI mai recomandă autorităților române să ia toate măsurile ca publicul larg să primească informațiile necesare în legătură cu această lege și cu responsabilitățile pe care ea le conferă funcționarilor publici.

- Legea electorală

40. În cel de-al doilea raport al său, ECRI recomandă autorităților române să reconsidere pragul de 5%, fixat pentru eligibilitatea candidaților la alegerile locale, în lumina efectului pe care acesta îl are asupra reprezentării grupurilor minoritare în viața politică locală. ECRI a notat că, la nivel național, fiecare minoritate națională avea automat dreptul la un loc în parlament, chiar dacă reprezentanții ei nu atingeau pragul de 5% din voturi.
41. ECRI notează că, de la publicarea celui de-al doilea raport al său, pragul mai sus-menționat de 5%, stabilit pentru eligibilitate în alegerile locale, nu a fost modificat. Ea mai notează cu mare îngrijorare că Legea Nr. 67/2004 privind alegerile locale, publicată în Monitorul Oficial din 29 martie 2004, pune serioase probleme cu privire la pluralitatea reprezentării minorităților naționale în parlament. De exemplu, Articolul Nr. 7¹⁹, paragraful 2 din această lege consideră organizații ale minorităților naționale numai acele organizații care sunt deja reprezentate în parlament. Astfel, acest articol pune organizațiile minoritare naționale care nu sunt reprezentate în parlament în dezavantaj față de cele care sunt. Prin urmare, organizațiile minoritare naționale care sunt deja reprezentate în parlament pot avea candidați fără nici un fel de restricții, în timp ce acele organizații din cadrul aceluiași grup minoritar care nu sunt reprezentate în parlament, sunt supuse condițiilor restrictive stipulate în paragrafele 3 și 4 din acest articol. Comisia Europeană pentru Democrație prin Lege (Comisia de la Veneția) considera că Articolul 7 din Legea Nr. 67/2004 încalcă principiul egalității, al reprezentării proporționale a minorităților naționale

¹⁹ Articolul 7, paragraful 3 prevede în această privință: "Candidaturile pot fi depuse și de alte organizații de cetățeni înființate legal, aparținând minorităților naționale, care prezintă o listă de membri la Biroul Electoral Central. Numărul membrilor nu poate fi mai mic de 15% din numărul total de cetățeni care au declarat la ultimul recensământ că aparțin minorităților în cauză. Paragraful 4 din acest articol stabilește criteriile necesare pentru întrunirea condițiilor expuse în paragraful 3, prevăzând că "dacă numărul de membri necesar pentru a întruni condițiile expuse în paragraful 3 este mai mare de 25.000 de persoane, lista membrilor trebuie să cuprindă cel puțin 25.000 de oameni care locuiesc în cel puțin 15 județe ale țării și în municipiul București, dar nu mai puțin de 300 de oameni în fiecare dintre aceste județe și în municipiul București".

și al pluralismului politic²⁰. Astfel, ECRI notează cu îngrijorare că în practică, Articolul 7 din Legea Nr. 67/2004 privind alegerile locale împiedică de fapt minoritățile naționale de a-și alege liber organizațiile care urmează să le reprezinte la nivel local, ceea ce nu se întâmplă cu populația majoritară.

Recomandări

42. ECRI le cere autorităților române să modifice Articolul 7 din Legea Nr. 67/2004 privind alegerile locale, pentru a da posibilitatea minorităților naționale de a-și alege reprezentanții la nivel local în aceleași condiții ca populația majoritară, în deplină concordanță cu principiile democratice ale pluralismului politic și libertății de alegere.

- Reguli privind restituirea proprietăților confiscate sau expropriate

43. În cel de-al doilea raport al său despre România, ECRI notează că mai persistă unele probleme referitoare la restituirea proprietății confiscate sau expropriate de la biserici și comunități sub regimul comunist. Deși recunoaște că există dificultăți în această situație complexă, ECRI a încurajat autoritățile să-și continue eforturile pentru rezolvarea acestei probleme spre mulțumirea părților implicate.
44. România a adoptat Legea Nr. 501, privind restituirea proprietăților religioase confiscate de regimul comunist, și Legea Nr. 66/2004, care prevede restituirea proprietăților deținute în trecut de minorități naționale. Totuși, ECRI notează că, în ciuda progreselor făcute în domeniul legislativ, problema restituirii proprietăților către comunități religioase și minorități naționale nu a fost încă rezolvată în practică. Mai există unele probleme privind aplicarea legii și a hotărârilor privitoare la restituire. Unele clădiri au fost demolate, în timp ce altele aparțin acum unor terțe părți, ceea ce încetinește procesul de restituire și îl face mult mai complicat. În plus, procedura de restituire a proprietății nu este întotdeauna clară sau respectată. Cum sistemul de compensare nu a fost încă reglementat cum se cuvine, unele comunități primesc prin urmare numai o proporție foarte mică din bunurile solicitate. De exemplu, comunitatea evreiască a primit numai 2% din proprietatea privată solicitată, iar catolicii greci au obținut numai 3 clădiri din cele 54 solicitate. Mai mult, clădirile comunității greco-catolice au fost restituite numai pe baza unei ordonanțe care poate fi contestată oricând, deoarece nu a fost niciodată adoptată oficial de parlament. Ca urmare, această comunitate a reușit să-și recupereze numai două din aceste clădiri, deoarece primarul orașului în care este localizată cea de-a treia refuză să aplice ordonanța.
45. ECRI notează cu îngrijorare că restituirea bisericilor aparținând în trecut Bisericii Greco-Catolice a devenit o sursă de tensiune între aceasta din urmă și Biserica Ortodoxă. În ciuda încercărilor de a ajunge la o rezolvare amiabilă, Biserica Ortodoxă refuză să înapoieze aceste lăcașe de cult Bisericii Greco-Catolice, iar autoritățile nu par să ia măsuri pentru a aplica legea. ECRI speră prin urmare că autoritățile vor juca un rol mai activ în rezolvarea problemelor privind restituirea bisericilor greco-catolice, pentru a asigura aplicarea corectă a legii într-un spirit de toleranță și respect reciproc.

²⁰ Decizia Nr. 300/2004 privind Legea alegerii autorităților administrației publice locale în România, adoptată pe 4 decembrie 2004, paragraful 52.

Recomandări:

46. ECRI insistă ca autoritățile române să ia toate măsurile pentru aplicarea corectă a legislației privind proprietatea confiscată în timpul perioadei comuniste. Ea recomandă autorităților stabilirea unei proceduri care să reglementeze în mod clar drepturile și responsabilitățile fiecărei părți.
47. ECRI mai recomandă autorităților române să ia în considerare natura specifică a cererilor diferitelor comunități și să ofere soluții potrivite cu situația lor.
48. ECRI accentuează necesitatea încurajării diferitelor comunități să ajungă la o soluție echitabilă când se confruntă cu dispute privind restituirea proprietății religioase. Ea recomandă deci autorităților române să vegheze la aplicarea legii și le încurajează să inițieze un dialog constructiv.

Administrarea justiției

49. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a insistat ca autoritățile române să facă o trecere în revistă a funcționării sistemului judiciar pentru a stabili măsura în care discriminarea împotriva membrilor comunității romilor are loc în administrarea justiției. De asemenea, ea a analizat măsurile care trebuie luate pentru combaterea unei astfel de discriminări, inclusiv instruiți speciale în domeniul ne-discriminării pentru viitorii judecători și instruiți în timpul serviciului pentru judecătoria deja numiți, precum și măsuri suplimentare pentru combaterea practicilor discriminatorii din partea forțelor de ordine.
50. Autoritățile române au afirmat că s-au organizat cursuri de instruire pentru studenții facultăților de drept și pentru membrii ai magistraturii și forțelor de ordine. De exemplu, Institutul Național al Magistraturii organizează cursuri pentru studenții din primul și al doilea an despre "Convenția europeană privind drepturile omului" și despre prevederile constituționale și legislative referitoare la discriminare. Institutul Român pentru Drepturile Omului organizează de asemenea cursuri privind drepturile omului, inclusiv cursuri de jurisprudență ale Curții Europene pentru Drepturile Omului, la Institutul Național al Magistraturii. În 2004, un număr de magistrați au participat la seminarii privind problema discriminării în sistemul judiciar român și privind aspectele civile și penale ale "Convenției europene pentru drepturile omului".
51. În ciuda eforturilor autorităților române de a instrui membri ai aparatului judiciar, aceștia sunt încă departe de a fi pregătiți în chestiuni anti-rasiste. Astfel, ECRI notează că România nu are încă jurisprudență privind problemele discriminatorii. După cum s-a arătat mai sus, aceasta se întâmplă în parte deoarece victimele discriminării nu cunosc nici legislația și nici procedura în vigoare. Totuși, judecătorii, procurorii și avocații nu au inclus problema discriminării în modul lor de operare, deoarece nu cunosc legislația. De aceea, ECRI speră că "Strategia pentru reformă judiciară" 2005-2007 va include o politică clară și permanentă pentru instruirea membrilor aparatului judiciar privind legislația referitoare la discriminare și aplicarea ei.
52. Referitor la instruirea forțelor de ordine pe probleme de discriminare, vezi mai jos secțiunea intitulată "Conduita forțelor de ordine".

Recomandări:

53. ECRI recomandă autorităților române să continue programarea cursurilor de pregătire pe probleme de discriminare în cadrul Institutului Național al Magistraturii. Ea mai recomandă să se organizeze instruirii la locul de muncă pentru membrii aparatului judiciar care sunt deja angajați, pentru a asigura că legislația privind discriminarea este aplicată pe deplin și în conformitate.

Asistența juridică

54. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a recomandat autorităților române să ia toate măsurile pentru ca sistemul de asistență juridică gratuită să fie intens mediatizat pentru a le oferi victimelor discriminării acces la recurs legal. ECRI a recomandat ca autoritățile române, împreună cu organizațiile non-guvernamentale să ia inițiative în această privință pentru combaterea rasismului și discriminării.
55. Articolele 74 până la 81 din Codul de Procedură Civilă stabilesc modul în care o persoană indigentă poate să obțină asistență juridică în cazul procedurilor civile. Ea poate obține o scutire, o reducere sau o prelungire a termenului final pentru plata taxei de timbru judiciar și poate beneficia de serviciile unui avocat repartizat din oficiu. Toate cererile pentru asistență juridică trebuie să fie adresate tribunalului în scris, cu documente doveditoare, în special despre situația financiară a persoanei respective. Cealaltă parte poate respinge această dovadă. Totuși, cum procedura de solicitare a asistenței juridice este destul de complicată, foarte puțini oameni obțin acest ajutor.

Recomandări:

56. ECRI recomandă autorităților române să adopte o procedură simplificată de acordare a asistenței juridice, pentru ca victimele discriminării să poată obține acces în tribunale. Ea recomandă în această privință modificarea și clarificarea condițiilor pentru obținerea asistenței juridice astfel încât victimele discriminării să poată face uz de drepturile lor în tribunale. De asemenea, autoritățile trebuie să asigure victimelor indigente acces automat la consiliere.

Organisme specializate și alte instituții

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

57. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a fost de părere că noul Consiliu Național pentru Combaterea Discriminării ar trebui să se plieze în mod ideal pe liniile "Recomandării de politică generală nr. 2" și le-a cerut autorităților să ia în considerare cu atenție problema maximei eficiențe a componenței și mandatului consiliului, pentru ca acesta să-și atingă scopul.
58. După cum s-a afirmat mai sus, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării ("CNCD"), care a fost înființat în conformitate cu Ordonanța de Guvern Nr. 137/2000, este organismul responsabil cu lupta împotriva discriminării în România. Sarcina principală a CNCD este de a hotărî în cazul reclamațiilor depuse de persoane juridice sau fizice, sau de a rezolva el însuși cazurile care sunt de competența sa. El este împuternicit să stabilească amenzi și să redacteze instrucțiuni cu putere de lege în domenii specifice în care vrea

să stabilească linii directoare ori să explice sau să clarifice probleme specifice de natură discriminatorie. CNCD mai este împuternicit să aplaneze conflictele prin mediere și poate să ofere asistență victimelor discriminării când acestea apar în fața legii. El nu-și poate asuma însă cheltuielile lor juridice. De asemenea, Guvernul României este obligat să consulte CNCD înainte de a trimite un proiect de lege parlamentului și înainte de adoptarea sa.

59. De la publicarea celui de-al doilea raport al ECRI, cele mai multe dintre hotărârile CNCD s-au referit la acțiuni discriminatorii împotriva romilor. Între 2002, când CNCD a început să funcționeze, și 2004, Consiliul a primit 146 de reclamații împotriva unor acțiuni discriminatorii pe motive de origine națională sau etnică, 20 de reclamații pe motive de discriminare religioasă și 3 reclamații pe motive de discriminare lingvistică. Majoritatea cazurilor în care s-au luat decizii de către CNCD sunt legate de discriminare în legătură cu accesul în locuri publice, în special baruri, restaurante sau discoteci, precum și de articole cu conotații rasiste, publicate de anumite ziare, romii fiind cele mai frecvente ținte ale acestui tip de discriminare. CNCD a luat de asemenea hotărâri și a sancționat cu amenzi în cazuri de segregare școlară și discriminare în cazuri de acordare de locuințe, referitoare la romi²¹.
60. ECRI notează că una dintre problemele majore cu care se confruntă CNCD este lipsa sa de independență față de autoritățile politice. De la înființarea sa, în 2002, Consiliul a schimbat trei conducători, deși aceștia sunt numiți pe o perioadă de șapte ani. Aceasta se întâmplă deoarece, ori de câte ori se schimbă guvernul, o nouă persoană este numită în fruntea instituției. La acest punct, ECRI notează că este în curs de redactare un proiect de lege privind statutul CNCD, care urmează să fie adoptat în acest an. Potrivit informațiilor furnizate de CNCD, legea trebuie să-i asigure Consiliului o mai mare independență, deoarece membrii comitetului său director vor fi numiți de parlament pe baza recomandărilor venite din partea organizațiilor non-guvernamentale, ale camerei deputaților și ale guvernului. ECRI a mai fost informată că va avea loc o dezbatere publică asupra acestui proiect de lege, care va dura două săptămâni.
61. Faptul că CNCD a primit relativ puține plângeri pe motive de discriminare începând cu 2002, demonstrează că el nu a atins încă un nivel de activitate satisfăcător și că este încă necunoscut pentru marele public. Potrivit unui sondaj realizat chiar de CNCD, foarte puțini oameni au cunoștință de activitatea sa. ECRI notează că, potrivit CNCD, se va face o analiză a activității sale și se vor deschide filiale în restul țării. ECRI notează totuși că CNCD nu deține resursele necesare pentru a-și îndeplini sarcinile și consideră că această analiză ar trebui să servească, între altele, pentru identificarea mai atentă a necesităților sale și alimentarea sa cu fondurile și personalul necesar. Mai mult, CNCD a informat ECRI că un proiect finanțat de către Comisia Europeană, început în februarie 2005 și prevăzut să ia sfârșit în august 2006, are ca scop întărirea capacității sale operaționale și creșterea impactului său. Astfel, acest proiect intenționează printre altele să îmbunătățească legislația română în domeniul discriminării, prin examinarea legilor aflate în vigoare, cu scopul de a face propuneri, dacă se va dovedi necesar. În cadrul acestui proiect, personalul CNCD va fi instruit pe probleme de legislație națională și internațională anti-discriminatorie.

²¹ Pentru informații suplimentare despre situația romilor din România, vezi secțiunea din raport intitulată "Probleme specifice".

62. Pe lângă problemele mai sus menționate, ECRI notează că hotărârile CNCD nu specifică cu destulă claritate motivele pe care sunt bazate, deoarece ele se mulțumesc să citeze legea aplicabilă și să concluzioneze dacă a existat un act discriminatoriu sau nu. Ca urmare, aceste hotărâri sunt adesea anulate, când sunt contestate de către reclamant înaintea Curții. ECRI mai notează că nu există membri rromi în comitetul director al CNCD. Cum majoritatea cazurilor de discriminare aduse în fața CNCD au în prim plan membri ai comunității rromilor, ECRI consideră important ca această comunitate să fie reprezentată în CNCD la toate nivelurile. În ceea ce privește procedura de mediere stabilită de Consiliu, ECRI notează că instituția nu are un departament responsabil în mod special pentru aplicarea procedurii, persoanele acționând ca mediatori într-un anumit caz trebuind să ia și hotărâri în cazul respectiv.
63. În sfârșit, ECRI notează că deși, după cum s-a arătat mai sus, CNCD este de asemenea împuternicit să-și exprime opinia asupra legilor înainte ca acestea să fie discutate în parlament, autoritățile nu fac prea mare uz de această măsură. CNCD a informat ECRI că i s-a cerut să facă uz de acest mecanism numai în ultimele șase luni.

Recomandări:

64. ECRI recomandă autorităților române să ia măsuri ca noul proiect de lege privind statutul CNCD să ia în considerare lipsurile acestei instituții. Ea insistă ca autoritățile să adopte legea fără întârziere, așa încât CNCD să poată opera la capacitate maximă și să-și exercite responsabilitatea în condiții mai bune. La acest punct, ea recomandă autorităților române să se ghideze după "Recomandarea de politică generală nr. 2" și "nr. 7", care prevăd, între altele, că organismele specializate în problema rasială trebuie să dețină suficiente fonduri pentru a-și exercita funcțiunile și trebuie să funcționeze fără intervenția statului. ECRI mai recomandă să se ia măsuri ca noua lege privitoare la CNCD să stabilească o procedură clară de mediere pentru a preîntâmpina funcționarea CNCD atât în calitate de mediator, cât și de judecător. ECRI le mai cere autorităților să ia măsuri ca această lege să întărească departamentul juridic al CNCD, cât și capacitatea sa de investigație și cercetare.
65. ECRI recomandă autorităților să ia măsuri ca CNCD să fie mai bine cunoscut marelui public și celor afectați de mandatul său, adică minoritățile naționale, judecătorii, procurorii, avocații și forțele de ordine.
66. ECRI recomandă cu tărie autorităților să ia măsuri ca CNCD să aibă un membru al comunității rromilor în comitetul său director și în toate structurile sale constitutive. Ea consideră de asemenea esențial ca CNCD să aibă filiale la nivel local.
67. În sfârșit, ECRI consideră că CNCD ar trebui să fie consultat mai des de parlament și că recomandările sale privind legile existente și opiniile privind proiectele de lege trebuie să fie luate în considerare.

Avocatul Poporului

68. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a fost de părere că Biroul Avocatului Poporului a avut un rol important în calitate de instituție unde persoanele pot depune reclamații în legătură cu discriminarea. În această privință, ECRI a aflat cu bucurie că un proiect de lege adus în fața parlamentului ar putea să impună obligativitatea consultării Avocatului Poporului de către parlament în ceea ce privește problemele referitoare la drepturile omului. Prin urmare, ECRI recomandă autorităților române să asigure o suplimentare de personal și de resurse financiare pentru Biroul Avocatului Poporului, pentru ca acesta să deschidă filiale la nivel regional în scopul de a facilita contactele între Birou și cetățenii care preferă să aducă personal reclamațiile.
69. Biroul Avocatului Poporului a fost înființat cu opt ani în urmă. El este responsabil cu aplanarea disputelor între persoanele fizice și agențiile guvernamentale și examinează, între altele, chestiuni legate de minoritățile naționale, cultele religioase, justiție și poliție. Avocatul Poporului este de asemenea implicat în verificarea constituționalității legilor. Celelalte sarcini ale sale includ prezentarea de rapoarte anuale către Parlamentul României, fie din proprie inițiativă, fie la cererea parlamentului. Totuși, parlamentul nu este obligat să ia în considerare aceste recomandări. Dacă Avocatul Poporului notează că maniera în care a fost rezolvată o reclamație ce i s-a adresat cade în jurisdicția judiciarului, el poate, în funcție de caz, să contacteze Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Publice sau președinția organismului judiciar respectiv, care sunt obligate să-l informeze în legătură cu măsurile luate.
70. Avocatul Poporului a informat ECRI că recomandările sale pot fi aplicate numai dacă autoritățile sunt dispuse să coopereze. De exemplu, dacă cineva informează Biroul că autoritățile nu au implementat una dintre hotărârile sale, el nu are nici o putere să le oblige să facă acest lucru. Avocatul Poporului a mai adus la cunoștința ECRI că, în general, reclamațiile pe care le depune la nivel guvernamental nu produc nici un rezultat. ECRI mai notează că, deși Biroul Avocatului Poporului are un personal de 90 de oameni, organizațiile non-guvernamentale deplâng faptul că el trimite înapoi multe dintre reclamațiile ce i se adresează, informându-le că nu dispune de suficiente resurse pentru a le rezolva și că organizațiile au mai mult acces la autorități decât are el. Mai mult, unele persoane s-au plâns la organizații non-guvernamentale că Biroul Avocatului Poporului le-a trimis înapoi la aceste organizații atunci când i-au cerut ajutorul.

Recomandări:

71. ECRI insistă pe lângă autorități să ia măsuri ca hotărârile Avocatului Poporului să fie aplicate de către toate organismele implicate, la toate nivelurile.
72. ECRI le mai cere autorităților române să oblige parlamentul să consulte Biroul Avocatului Poporului în probleme legate de drepturile omului, cu scopul de a întări această instituție.
73. ECRI consideră esențial ca Biroul Avocatului Poporului să le dea ocazia să fie audiați tuturor celor care doresc. În consecință, ea recomandă ca autoritățile să sporească resursele destinate lui.

Departamentul pentru Relații Inter-Etnice

74. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a încurajat Guvernul României să acorde în continuare o prioritate sporită activităților acestui Departament și să ia măsuri ca el să primească suficiente fonduri și resurse pentru a-și îndeplini cu succes sarcinile, atât la nivel național cât și regional.
75. Departamentul pentru Relații Inter-Etnice ("Departamentul"), care a făcut parte din Ministerul Informării Publice până în 2003, se află acum sub autoritatea primului ministru. Departamentul este responsabil cu distribuirea de fonduri pentru combaterea intoleranței, acordând asistență financiară programelor și proiectelor desfășurate de organizații non-guvernamentale, cu scopul de a păstra și promova identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a minorităților. De asemenea, acest organism a redactat și a promovat proiectul de lege pentru ratificarea "Cartei europene pentru limbi regionale sau minoritare". El mai ia parte la aproape toate sesiunile parlamentare. Totuși, deoarece deocamdată dispune de un personal redus, el lucrează în principal cu organizații non-guvernamentale. Departamentul a mai informat ECRI că a deschis o filială în Timișoara, pentru a întări colaborarea cu organizațiile minoritare naționale la nivel local. ECRI întâmpină cu bucurie asigurările Departamentului că în acest an intenționează să pună un accent mai mare pe implementarea legilor referitoare la minoritățile naționale.
76. În ceea ce privește activitatea Departamentului, ECRI notează că Hotărârea Nr. 141/2004 privind distribuirea de resurse prevede să fie alocate fonduri numai organizațiilor menționate în hotărâre, care sunt membre ale Consiliului pentru Minorități Naționale. Prin urmare, numai acele organizații ale minorităților naționale care sunt reprezentate în parlament primesc aceste fonduri. ECRI consideră că această hotărâre încalcă dreptul minorităților naționale la reprezentare politică diversificată, lucru care a fost deja criticat mai sus.

Recomandări:

77. ECRI recomandă autorităților române să sprijine activitatea Departamentului pentru Relații Inter-Etnice, acordându-i resursele necesare pentru a-și îndeplini sarcinile. ECRI accentuează în această privință importanța ca Departamentul să aibă filiale în toate regiunile țării.
78. ECRI recomandă autorităților române să modifice Hotărârea Nr. 141/2004, astfel încât toate organizațiile minoritare naționale să poată primi fonduri de la Departamentul pentru Relații Inter-Etnice.

Educația și sensibilizarea populației

- Educația școlară

79. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a recomandat să se elaboreze metode mai interactive și participative pentru a-i învăța pe copii despre problemele rasismului și intoleranței și să se introducă materiale didactice care să reflecte mai îndeaproape natura diversă a societății românești și contribuția adusă de diferitele grupuri minoritare în tot cursul istoriei țării și în prezent.

80. Subiecte precum drepturile omului, Holocaustul și genocidul rromilor în timpul celui de-al doilea război mondial sunt predate în mod curent elevilor de clasa a 7-a. Autoritățile române au mai informat ECRI că, începând cu 2006, aceste subiecte vor fi adăugate programei pentru clasele a 10-a și a 11-a. În plus, în 2004, urmare a unui raport întocmit de Fundația Elie Wiesel, informații privind execuția evreilor în România în timpul celui de-al doilea război mondial au fost introduse în programa școlară română. După spusele autorităților române, 200 de școli oferă deja un curs opțional despre Holocaust și doi profesori s-au angajat să scrie un manual despre acest subiect, în timp ce un al treilea lucrează la un manual pentru un alt curs opțional despre istoria evreilor în România. Mai mult, trei autori români au elaborat de asemenea un manual despre istoria și cultura rromilor, pe care Ministerul Educației intenționează să-l publice.
81. ECRI notează că în ciuda măsurilor mai sus-menționate, pe care le întâmpină cu bucurie, rămân multe lucruri de făcut în domeniul educației. Organizații non-guvernamentale încă deplâng faptul că manualele școlare românești conțin stereotipuri și prejudecăți despre grupurile minoritare. Unele manuale, de exemplu, continuă să descrie sosirea în România a unor “hoarde de nomazi barbari care au venit dinspre est pentru a răspândi teroare”, iar maghiarii sunt uneori descriși ca străini care au ocupat Transilvania. ECRI mai notează că numele cursului de istorie predat elevilor români este “Istoria românilor”, și nu “Istoria României”. S-ar părea de asemenea că deși cele mai multe referiri ofensatoare la adresa rromilor au fost șterse din manualele școlare, se acordă în continuare prea puțină atenție contribuției lor la dezvoltarea societății românești.
82. Atitudinea unor directori, profesori și părinți față de elevii aparținând grupurilor minoritare, în special față de copiii rromi²², constituie o altă problemă pe care autoritățile române trebuie să o rezolve. Se întâmplă încă prea des ca o parte a personalului didactic și a părinților să aibă o atitudine negativă față de elevii rromi, chiar în școlile unde ceilalți copii adoptă o atitudine mai deschisă.
83. ECRI notează de asemenea că România nu are o politică clară de includere în programa școlară a culturii și identității grupurilor minoritare care trăiesc pe teritoriul ei. Eforturile depuse în prezent rămân prea sporadice și nu este clar dacă măsurile sus-menționate se aplică în toată țara sau numai în orașele mari.

Recomandări:

84. ECRI insistă ca autoritățile române să elaboreze o programă școlară care să reflecte diversitatea culturală a României și să vorbească despre contribuția grupurilor minoritare la istoria țării la toate nivelurile sistemului școlar. Ea consideră în această privință că toate referirile ofensatorii la grupurile minoritare trebuie șterse din manualele școlare. Ea mai recomandă autorităților române să ia măsuri ca programele școlare să fie aplicate în toată țara.
85. ECRI le cere autorităților române să includă chestiuni legate de respectul pentru diversitatea culturală în programele de instruire a profesorilor și recomandă o mai bună instruire a profesorilor pentru a preda copiilor din diferite medii culturale.

²² Pentru informații suplimentare despre situația copiilor rromi în sistemul școlar românesc, vezi secțiunea intitulată “Probleme specifice”.

Recepția și statutul non-cetățenilor

- **Refugiații și persoanele care cer azil politic**

86. În cel de-al doilea raport al său despre România, ECRI spera că, deși era încă prea devreme pentru a evalua funcționarea cadrului legal și administrativ recent stabilit care să se ocupe de refugiați și persoane care cer azil politic, acest cadru ar rezolva în mod satisfăcător posibile motive de îngrijorare create de anumite persoane anterior stabilirii lui. Aceste preocupări erau legate între altele de situația persoanelor care cer azil politic, ținute pe perioade lungi în detenție administrativă și la posibilele deficiențe în procesul de luare a deciziilor, referitoare la acordarea statutului de refugiat. ECRI și-a exprimat în special dorința de a accentua necesitatea ca funcționarii care se ocupă de cererile de azil politic la punctele de frontieră și în interiorul țării să fie în continuare instruiți în problemele drepturilor omului și în modul de a trata persoane din diferite medii culturale într-o manieră ne-discriminatorie.
87. ECRI notează că, de la publicarea celui de-al doilea raport al său, România a adoptat un număr de măsuri privind protecția refugiaților. De exemplu, Legea Nr. 176, adoptată în mai 2004, cuprinde o definiție a refugiaților care este în acord cu Convenția de la Geneva din 1951 privind refugiații. De asemenea, legea îndreptățește persoanele care au primit statutul de refugiat sau “umanitar” să muncească și să aibă acces la asistență medicală, securitate socială și locuință, cât și la educație. Înaltul Comisar ONU pentru Refugiați (“ICONUR”) a informat de asemenea ECRI că, în conformitate cu legea privind străinii, persoanele care cer azil politic, dar cărora le lipsesc documentele necesare pentru a-și dovedi naționalitatea, pot primi statutul de persoane “tolerate”, dacă există motive obiective care le împiedică să se întoarcă în țară. Totuși, acest statut nu le dă dreptul să muncească în România.
88. ECRI notează că s-au deschis două noi centre de recepție pentru persoanele care cer azil politic, unul lângă granița de est (la Galați) și celălalt în zona frontierei vestice (la Timișoara). Potrivit autorităților române, poliția de frontieră a fost instruită asupra modului de a-i primi pe cei care cer azil. ICONUR a mai informat ECRI că Uniunea Europeană organizează cursuri de instruire pentru poliția de frontieră, funcționarii publici și forțele de ordine, și oferă asistență tehnică în chestiuni legate de protecția refugiaților. ICONUR a încheiat de asemenea un acord cu autoritățile române pentru a introduce un sistem permanent de rotație pentru poliția de frontieră cu scopul de a reduce riscul corupției.
89. Mai rămân totuși probleme în legătură cu legislația privitoare la persoanele care cer azil politic și la refugiați și la aplicarea acestei legislații. De exemplu, deși definiția unui refugiat este în prezent, după cum s-a arătat mai sus, în acord cu Convenția de la Geneva, aceea a familiei este foarte restrictivă. Numai persoanele căsătorite legal și copiii minori singuri la părinți sunt considerați membri ai unei familii, în scopul reunificării acesteia. ECRI mai notează că persoanele care au primit statut “umanitar” nu sunt îndreptățite la reunificarea familiei. Legislația conține câteva prevederi contradictorii, astfel că un părinte care a primit statut de refugiat are dreptul să se reunească cu copiii săi, în timp ce un minor neînsoțit nu se poate reuni cu familia sa. Mai mult, procedura pentru cerere de azil este foarte scurtă: deși Legea privind cetățenii străini îi îndreptățește pe cei care cer azil politic să depună un recurs cu efect de

suspendare, ei trebuie să părăsească România în curs de 15 zile de la respingerea cererii. Ei au numai 10 zile la dispoziție ca să facă apel și numai 3 zile, dacă cererea de azil a fost făcută la graniță. În această privință, ICONUR colaborează cu organizații non-guvernamentale și cu guvernul norvegian pentru a acorda persoanelor care cer azil politic asistență juridică și acces la traducere. Totuși, deși legea le dă acestora dreptul al asistență juridică, autoritățile române nu au pus la punct încă nici un sistem în acest scop. Mai mult, cum traducătorii sunt obligați să se înregistreze la Ministerul Justiției, este greu să găsești persoane care vorbesc limbi prea puțin folosite în România. ECRI este de asemenea foarte îngrijorată să afle că orice cetățean străin care primește un ordin de deportare, sau a fost declarat *persona non grata* de către autoritățile române, poate fi pus în arest pe o perioadă nedeterminată.

90. În conformitate cu informațiile primite de ECRI, numai 4% dintre persoanele care cer azil politic obțin statutul de refugiat. ECRI notează că 60% dintre ei părăsesc țara, deoarece nu se pot integra. Principalele obstacole în calea integrării refugiaților sunt recunoașterea diplomelor și a experienței profesionale și obținerea unui loc de muncă. În plus, Agenția Națională pentru Angajarea Forței de Muncă nu acordă locuri de muncă refugiaților, deoarece nu cunoaște legea referitoare la această problemă sau necesitățile refugiaților și nu dispune de resurse pentru a remedia aceste deficiențe. ECRI mai notează că, deși legea oferă refugiaților cursuri gratuite de limbă română, aceștia nu au acces nici măcar la cursuri plătite. ECRI mai este foarte îngrijorată de faptul că România intenționează să deschidă centre de detenție pentru persoanele care cer azil politic și că Biroul Național pentru Refugiați a deschis un centru cu 20 de paturi pentru minorii neînsoțiți, la aeroportul din București.
91. Deși deocamdată există puține persoane care cer azil politic în România (după spusele ICONUR, în fiecare an sunt făcute 50 de cereri), rămân multe lucruri de făcut pentru a asigura aplicarea legislației referitoare la acestea. ECRI notează că autoritățile române încă depind în mare măsură de ICONUR, de organizații non-guvernamentale, de Uniunea Europeană și de alte guverne pentru finanțarea programelor pentru persoanele care cer azil politic și refugiați. Astfel, organizațiile non-guvernamentale deplâng faptul că, atunci când acești finanțatori își retrag ajutorul financiar, autoritățile române nu preiau activitatea lor. Aceasta se întâmplă, de exemplu, în cazul programelor pentru cursuri de limbă și programelor destinate a-i ajuta pe refugiați să intre pe piața locurilor de muncă.

Recomandări:

92. ECRI consideră că autoritățile române trebuie să aibă un pachet consistent de legi privind protecția refugiaților și a persoanelor care cer azil politic. Ea recomandă prin urmare să se ia măsuri ca minorii neînsoțiți care au primit statutul de refugiați să aibă dreptul la reunificarea familiei, în același fel ca și adulții. Ea mai recomandă autorităților române să aducă amendamente legislației privind persoanele care cer azil politic, pentru a le acorda acestora destul timp să-și depună cererile și să facă apel împotriva deciziilor negative.
93. ECRI accentuează importanța aplicării depline și echitabile a legislației privind refugiații și persoanele care cer azil politic. În această privință, ea cere autorităților române să ia măsuri ca persoanele care au primit statut de refugiat, "umanitar" sau de persoană "tolerată" să se bucure în totalitate de drepturile acordate de Legea Nr. 176. ECRI recomandă prin urmare ca aceste persoane să aibă acces

la cursuri de limbă gratuite, să se înființeze programe de integrare a lor pe piața locurilor de muncă, să li se asigure acces la serviciile publice, etc.

94. ECRI le cere autorităților române să renunțe la ideea construirii centrelor de detenție pentru persoanele care cer azil politic. Ea mai insistă ca autoritățile române să închidă fără întârziere centrele pentru minorii neînsoțiți, construite recent la aeroportul București. În așteptarea închiderii acestui centru, ECRI recomandă autorităților române să-i primească pe minori în deplină concordanță cu “Convenția de la Geneva” și “Convenția ONU privind drepturile copilului” și să permită ICONUR și Crucii Roșii acces neîngrădit în acest centru.
95. ECRI recomandă autorităților române să continue să asigure cursuri de instruire privind “Convenția de la Geneva 1951” și legislația relevantă pentru poliția de frontieră și pentru toți funcționarii publici care au de-a face cu persoanele care cer azil politic și refugiați. Ea mai recomandă alocarea fondurilor necesare Biroului Național pentru Refugiați, cât și personalul necesar pentru îndeplinirea sarcinilor acestui Birou.
96. ECRI insistă ca autoritățile române să anuleze prevederile legale autorizând detenția pe perioadă nedeterminată a persoanelor care primesc un ordin de deportare sau care au fost declarate *persona non grata*.

Grupuri vulnerabile

97. În ceea ce-i privește pe romii, vezi secțiunea de mai jos intitulată “Probleme specifice”.

Antisemitismul

98. În România trăiesc aproximativ 6.000 de evrei. Organizații non-guvernamentale au informat ECRI că una dintre problemele majore cu care se confruntă în prezent comunitatea evreiască este existența unor organizații neo-naziste, care continuă să nege existența Holocaustului în România sau să-i minimalizeze importanța. După cum s-a afirmat mai sus, una dintre aceste organizații, acționând după modelul Gărzii de Fier, o feroce organizație anti-semitică care a făcut ravagii în România în timpul celui de-al doilea război mondial, își desfășoară activitatea fără să fie pedepsită de autorități. Publicațiile și textele sale anti-semitice ori negaționiste sunt vândute pe față în unele librării din marile orașe ale țării. Această organizație a încercat de asemenea să prezinte o imagine mai puțin negativă a Gărzii de Fier, folosindu-se de argumentul libertății de expresie. ECRI notează prin urmare că, deși autoritățile au făcut recent eforturi pentru a îmbunătăți cunoștințele publicului despre această perioadă întunecată din istoria României, ele nu au încă destulă putere pentru a aplica legislația menită să-i pedepsească pe susținătorii vederilor anti-semitice ori revizioniste.
99. După cum s-a arătat mai devreme, mai există străzi în Cluj și Tg. Mureș care poartă numele lui Ion Antonescu, cel care a jucat un rol activ în Holocaustul din România. Statui ale acestuia au fost ridicate în curțile unor biserici, care refuză să le îndepărteze sub pretext că el a ajutat la finanțarea construirii acestor lăcașuri. Pe de altă parte ECRI notează că foarte puține monumente comemorând victimele Holocaustului au fost construite în România. Mai mult, se pare că doi dintre principalii asociați ai lui Ion Antonescu, care au jucat un rol

important în deportarea evreilor în timpul celui de-al doilea război mondial, se află încă sub incidența reabilitării care li s-a acordat în 1997-1998.

Recomandări:

100. ECRI le cere autorităților române să pedepsească în mod efectiv organizațiile și persoanele care promovează vederi revizioniste sau anti-semitice cu scopul de a nega sau minimaliza existența Holocaustului în România. Ea încurajează continuarea informării și educării publicului în legătură cu această perioadă din istoria României.
101. ECRI le mai cere autorităților române să aplice legea în cazul tuturor celor care continuă să practice cultul personalității celor care au jucat un rol important în cazul Holocaustului și să ridice imunitatea acordată persoanelor care sunt încă în viață, pentru ca acestea să poată fi judecate.

Conduita forțelor de ordine

102. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a notat că au continuat să existe probleme serioase în toată țara cu privire la atitudinea și comportamentul poliției față de membrii comunității rromilor. În special, ECRI a deplâns faptul că au continuat să existe cazuri de violență din partea poliției împotriva membrilor comunității rromilor, incluzând uzul armelor de foc, ceea ce a dus la răni grave și uneori mortale. De aceea, ECRI propune înființarea unui mecanism independent de investigații, care să analizeze abuzurile poliției și să fie împuternicit să ia măsuri acolo unde este cazul.
103. ECRI întâmpină cu bucurie faptul că, de la publicarea celui de-al doilea raport al său, poliția română a fost demilitarizată. Aceasta dă posibilitatea tribunalelor civile să examineze reclamațiile referitoare la abuzurile poliției. Mai mult, ECRI notează că Inspectoratul General al Poliției române a întocmit și a dat în circulație Prevederea Nr. 379830/01.03.2004 privind măsurile luate de comandanții de unități, între altele, în domeniul discriminării. Mai mult, un cod al conduitei profesionale pentru cadrele de poliție a fost adoptat în România. Articolul 2 e) al acestui cod le cere cadrelor de poliție să se supună principiilor imparțialității și ne-discriminării în exercitarea îndatoririlor ce le revin. Articolul 7 prevede în plus că polițiștii au datoria de a promova bunele relații între instituția pe care o reprezintă și societate, fără nici o formă de discriminare. În plus, Legea Nr. 7/2004 privind "Codul de conduită a forțelor de ordine", la care s-a făcut referire anterior, le obligă pe acestea să se supună principiilor egalității și ne-discriminării. Totuși, chiar autoritățile române recunosc că polițiștii și forțele de ordine necesită instruire în problema discriminării și că este nevoie de înființarea unei instituții care să asigure respectarea "Codului de conduită" și a Legii Nr. 7/2004. Pentru moment, Comitetul pentru Drepturile Omului, din cadrul Ministerului de Interne, adună informații privind ne-discriminarea și urmărește aplicarea legislației.
104. În ceea ce privește existența unui organism responsabil cu examinarea reclamațiilor împotriva cadrelor de poliție și a forțelor de ordine, autoritățile române au informat ECRI că în acest scop a fost pusă în mișcare o procedură chiar în cadrul Ministerului de Interne. Astfel, un organism aflat sub autoritatea unică a Ministerului de Interne este împuternicit să investigheze toate încălcările "Codului de conduită" și dreptului penal. Două proceduri diferite de

investigare și de pedepsire sunt puse în aplicare în funcție de natura infracțiunii. Totuși, deși autoritățile române au recunoscut că un mare număr de cadre ale poliției au fost arestate pentru conduită necorespunzătoare, ele nu au furnizat nici o informație despre victime. În plus, ECRI notează cu îngrijorare că, în ciuda existenței acestor proceduri, autoritățile române au declarat că nu s-au înregistrat reclamații împotriva cadrelor de poliție sau a forțelor de ordine pentru acte discriminatorii. Prin urmare, ECRI se întreabă dacă acest lucru nu reflectă o lipsă de încredere a publicului larg în capacitatea autorităților de a-i pedepsi pe cei care se fac vinovați de astfel de acțiuni.

105. ECRI mai notează că, în ciuda unei descreșteri a acțiunilor violente ale poliției împotriva membrilor comunității rromilor de la publicarea celui de-al doilea raport al său, există totuși unii gardieni forestieri și urbani care comit abuzuri împotriva lor. De exemplu, ECRI a fost informată că s-au raportat multe cazuri de conduită necorespunzătoare împotriva membrilor comunității rromilor în localitatea Buhuș. Ea este de asemenea îngrijorată de unele rapoarte care menționează că în zona Moldovei, în cursul unui raid asupra unei comunități de rromi, efectuat de aprox. 70 de cadre ale poliției și membri ai forțelor speciale, doi oameni, incluzând un minor de 13 ani, au suferit răni prin împușcare. ECRI notează, prin urmare, că deoarece procurorul a hotărât să nu-i ancheteze pe presupușii infractori, o organizație non-guvernamentală a înaintat cazul tribunalului, pretinzând daune. ECRI speră că acest caz se va concluziona cu succes, în parte pentru a trimite un mesaj clar cadrelor poliției și forțelor de ordine că acest fel de comportament este inacceptabil. ECRI mai notează că autoritățile române au declarat că foarte puțini rromi depun cereri pentru a fi recrutați în forțele de poliție.

Recomandări:

106. ECRI insistă ca autoritățile române să asigure instructaj regulat privind legislația referitoare la discriminare pentru cadrele de poliție și forțele de ordine.
107. ECRI recomandă de asemenea autorităților române să înființeze o instituție responsabilă cu asigurarea punerii în acord cu principiile ne-discriminării incluse în "Codul de conduită profesională" pentru cadrele de poliție și în Legea Nr. 7/2004 privind "Codul de conduită pentru funcționarii publici". Ea recomandă să se inițieze anchete pentru a se stabili de ce nu s-au depus reclamații în problema discriminării împotriva cadrelor de poliție sau a forțelor de ordine.
108. ECRI recomandă autorităților române să contureze o politică de recrutare a membrilor comunității rromilor în poliție pentru a facilita între altele comunicarea și relațiile reciproce.

Mass-Media

109. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a remarcat tendința mass-mediei de a se referi la minoritatea rromilor în termeni jignitori, sau de a da publicității anunțuri discriminatorii. Ea a accentuat importanța de a se lua măsuri ca legislația în vigoare pentru combaterea exceselor mass-mediei să fie implementată în mod consistent și riguros. ECRI i-a mai încurajat pe cei care lucrează în domeniul mass-mediei să facă uz de mecanismele de auto-reglare, precum codurile de conduită, și să promoveze reportaje care prezintă chestiuni legate de grupurile minoritare într-o manieră echilibrată și ne-discriminatorie.

110. ECRI notează că s-a observat o anumită descreștere în presa națională a numărului de articole derogatorii despre romi. Această îmbunătățire se datorează mai multor factori: organizațiile non-guvernamentale și organismele de supraveghere și-au mărit vigilența, jurnaliștii au urmat cursuri de instruire pe probleme de discriminare, iar legislației i s-au adus amendamente. ECRI trebuie totuși să noteze că, după cum s-a menționat anterior, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a impus multe pedepse în rândul mass-mediei pentru articole și opinii pe care le consideră discriminatorii. Acest organism a fost criticat în această privință, deoarece unii consideră că a încălcat principiul libertății de expresie. ECRI notează că principiul libertății de expresie este prea des invocat pentru a justifica neputința de a aplica legea împotriva mass-mediei care publică articole rasiste. ECRI notează de asemenea că mass-media locală încă dă publicității articole și opinii rasiste despre romi. Mai multe studii asupra acestui subiect au demonstrat că românii sunt încă menționați cu precădere în contextul comportamentului penal și că majoritatea populației are o imagine negativă despre ei. De exemplu, 78% din majoritatea populației nu doresc să aibă vecini romi.
111. ECRI notează de asemenea că, deși Centrul pentru Jurnalism Independent și un număr de organizații non-guvernamentale și ziariști au întocmit un cod de conduită, acesta nu se aplică. Clubul de Presă Român a adoptat și el un cod de conduită dar acesta nu impune nici un fel de pedepse.

Recomandări:

112. ECRI recomandă autorităților române să organizeze în continuare cursuri de instruire privind combaterea discriminării pentru cei din mass-media locală și națională.
113. ECRI mai recomandă autorităților române să ia măsuri ca Articolul 357 din Codul Penal, care interzice instigarea la ură, să fie aplicat cu mai multă autoritate când mass-media dă publicității articole discriminatorii.

Monitorizarea situației

114. În ceea ce privește strângerea de informații etnice cu scopul de a evalua situația minorităților naționale, ECRI notează că nu există practic o astfel de activitate în România. Ea a fost informată că aceste date sunt strânse exclusiv în vederea aplicării anumitor măsuri pozitive, în special în sfera educației.

Recomandări:

115. ECRI recomandă autorităților române să găsească moduri de a înființa un sistem pentru colectarea de informații consistente și cuprinzătoare în scopul de a evalua situația diferitelor grupuri minoritare care trăiesc în România și gradul manifestărilor rasiste și de discriminare rasială. O colecție de informații de acest fel trebuie să fie conforme cu legislația națională, cu regulamentele europene și cu recomandările privind protecția informației și protecția intimității, după cum sunt ele exprimate în "Recomandarea de politică generală nr.1" a ECRI privind combaterea rasismului, xenofobia, anti-semitismul și intoleranța. Autoritățile române trebuie să ia măsuri ca informațiile să fie strânse într-un spirit de respect deplin pentru anonimatul și demnitatea persoanelor chestionate și în conformitate

cu principiul consimțământului fără rezerve. În plus, sistemul de strângere a informațiilor privitoare la rasism și discriminare rasială trebuie să țină cont de aspectele legate de sex, în special referitor la posibilitatea discriminării duble sau multiple. În general, strângerea de informații clasificate pe origini etnice va ușura identificarea situațiilor în care ar putea exista discriminare rasială directă sau indirectă și găsirea celor mai bune moduri de a combate acest tip de discriminare.

II. PROBLEME SPECIFICE

Situația comunității rromilor în România

- *Strategia pentru îmbunătățirea situației rromilor*

116. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a accentuat că rromii din România sunt în mod special vulnerabili în cazuri de discriminare și dezavantajați în multe domenii ale vieții. Prin urmare, ea a aflat cu bucurie că a fost întocmit un proiect guvernamental al “Strategiei naționale pentru îmbunătățirea situației rromilor” și a încurajat cu tărie autoritățile române să folosească momentul propice și bunăvoința generată de adoptarea acestei strategii pentru a asigura disponibilizarea resurselor și sprijinului politic necesar cu scopul de a implementa măsurile planificate.
117. ECRI notează cu îngrijorare că situația rromilor din România rămâne problematică. Mai există cazuri de discriminare împotriva membrilor comunității rromilor în domenii precum ocuparea locurilor de muncă, educația și accesul la locurile publice, locuințe și asistență medicală. “Strategia pentru îmbunătățirea situației rromilor” (“Strategia”), care a fost adoptată în aprilie 2001 constituie prima inițiativă a Guvernului României de a remedia situația într-o manieră sistematică. Se așteaptă ca Strategia să îmbunătățească situația rromilor în următoarele domenii: 1) agenții guvernamentale, 2) securitate socială, 3) asistență medicală, 4) situație economică, 5) justiție, 6) bunăstarea copilului, 7) educație, 8) cultură, 9) comunicații și 10) participarea cetățenească. Această Strategie este proiectată pentru o perioadă de 10 ani (primii 4 ani fiind alocăți unui plan general pentru măsurile elaborate în cadrul ei). A fost alcătuit un comitet compus din miniștri de stat din ministerele implicate în acest proiect, experți din cadrul rromilor și membri ai organizației rromilor, care a fost instruit să asigure aplicarea ei și să monitorizeze procesul.
118. Ordonanța Nr.37/01.02.2002 a înființat Birourile Județene privitoare la comunitatea rromilor, ale căror sarcini primordiale sunt evaluarea situației comunității rromilor, identificarea soluțiilor la problemele lor și menținerea unei legături permanente cu autoritățile locale. Agenția Națională a Rromilor a fost înființată prin Ordonanța de Urgență Nr. 78/2004; sarcinile sale includ implementarea Strategiei, conturarea de strategii și direcționarea fondurilor pentru programele create în favoarea rromilor, monitorizarea și evaluarea activităților desfășurate de autoritățile publice la nivel local și național²³.
119. ECRI notează că organismele sus-menționate nu dispun de fonduri și că autoritățile nu par să aibă voința politică necesară pentru a asigura succesul Strategiei. La 4 ani după conturarea ei, această Strategie este departe de a-și

²³ Pentru informații suplimentare asupra activității acestui organism, vezi mai jos secțiunea din raport intitulată “Biroul Național pentru Rromi”.

atinge țelurile. Până în 2003, numai Uniunea Europeană finanța proiecte aparținând Strategiei. În ciuda acestui lucru, autoritățile consideră acum că multe dintre măsurile incluse în Strategie au fost îndeplinite, deși nu s-a ajuns încă la o îndeplinire globală a ei. Organizațiile non-guvernamentale remarcă lipsa de consistență în aplicarea Strategiei la nivel local și faptul că în anumite domenii de activitate ea pur și simplu nu a fost aplicată. Strategia mai este criticată pentru tendința ei de a trata toate comunitățile rromilor într-o manieră asemănătoare, în timp ce nevoile lor variază în funcție de problemele cu care se confruntă fiecare. De exemplu, multe comunități de rromi trăiesc încă sub pragul minim de sărăcie, având nevoi mai urgente și mai accentuate, cu ar fi accesul la centrele medicale, la apa potabilă, la programele împotriva malnutriției, la locuințe decente, etc.

Recomandări:

120. ECRI insistă ca autoritățile române să aloce fondurile necesare organismelor și programelor responsabile pentru implementarea “Strategiei pentru îmbunătățirea situației rromilor”. Ea recomandă adaptarea aplicării Strategiei la diferitele nevoi ale comunităților de rromi, acordând prioritate celor mai lipsite de mijloace.
121. ECRI le cere autorităților române să inițieze o evaluare a “Strategiei pentru îmbunătățirea situației rromilor” cât mai curând posibil, în scopul stabilirii rezultatelor acestora și redefinirii parametrilor ei, acolo unde este necesar. Această evaluare trebuie făcută publică și transmisă organizațiilor non-guvernamentale interesate, așa încât ele să contribuie la o posibilă reformulare a acestei Strategii.
122. ECRI accentuează faptul că pentru asigurarea succesului “Strategiei pentru îmbunătățirea situației rromilor” este esențială o politică clară și consecventă. De aceea, ea cere autorităților române să dea dovadă de voință politică necesară pentru a asigura succesul acestei Strategii.

- Biroul Național pentru Rromi

123. După cum s-a arătat mai sus, Biroul Național pentru Rromi (“Biroul”) este responsabil, între altele, cu implementarea “Strategiei pentru îmbunătățirea situației rromilor”. Biroul a informat ECRI că a încercat să reînvie diferitele instituții responsabile cu implementarea Strategiei. Totuși, abia la sfârșitul lui aprilie 2005, membrii uneia dintre aceste instituții s-au întâlnit pentru a adopta un plan general al măsurilor referitoare la această Strategie. Biroul a mai spus că a scris ministerelor și autorităților locale pentru a afla problemele cu care se confruntă. El a aflat că, deși fiecare minister ar fi trebuit să rezolve problemele care țineau de competența sa, nu s-a realizat nimic, Biroul fiind nevoit să preia responsabilitățile ministerelor.
124. ECRI notează că Biroul Național pentru Rromi nu dispune de fondurile și de personalul necesar pentru a-și îndeplini sarcinile eficient. Deși el ar trebui să aibă 52 de posturi, personalul Biroului numără în prezent doar 5 membri, care asigură serviciile de bază în domeniul contabilității, resurselor umane, juridic, administrativ și de secretariat. ECRI mai notează că celelalte organisme, însărcinate și ele cu aplicarea “Strategiei pentru îmbunătățirea situației rromilor” la toate nivelurile și în toate domeniile, nu au început încă să lucreze.

125. Biroul Național pentru Rromi a informat ECRI că a fost lansat un “Deceniu pentru Integrarea Rromilor” în februarie 2005, cu scopul de a micșora distanța între rromi și restul populației în următoarele domenii: 1) îngrijire medicală, 2) educație, 3) locuri de muncă, 4) locuințe. Biroul a afirmat că Banca Mondială, care urmează să finanțeze proiectul, a vizitat România în februarie 2005, când a avut întâlniri cu ministerele implicate și cu Ministerul de Finanțe, care va distribui fondurile. ECRI consideră că acest proiect trebuie dus la îndeplinire și trebuie să primească fondurile necesare pentru a-și atinge obiectivele. Ea dorește de asemenea ca diferitele instituții responsabile cu implementarea “Strategiei pentru îmbunătățirea situației rromilor” să se implice în activitatea dedicată Deceniului pentru Integrarea Rromilor, pentru a evita o posibilă suprapunere a lucrărilor.

Recomandări:

126. ECRI recomandă autorităților române să aloce Biroului Național pentru Rromi personalul și fondurile necesare pentru implementarea “Strategiei pentru îmbunătățirea situației rromilor”. Ea mai recomandă să fie alocate fondurile necesare pentru celelalte organisme înființate cu scopul de aplica această Strategie. De asemenea ECRI recomandă să se ia măsuri ca ministerele responsabile pentru aplicarea Strategiei să-și îndeplinească obligațiile.
127. ECRI recomandă autorităților române să asigure coordonarea activităților legate de “Strategia pentru îmbunătățirea situației rromilor” și de Deceniul pentru Integrarea Rromilor. În acest scop, ea recomandă înființarea unui comitet care să asigure coordonarea și cooperarea între instituțiile însărcinate cu aplicarea acestor două programe.

- Situația rromilor în domeniul educației

128. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a notat faptul că minoritatea rromilor este în mod special dezavantajată în ceea ce privește educația, având procentaje mari de absentism și retragere din sistemul școlar. Ea a remarcat că, deși acest fel de discriminare nu constituie o reflectare a discriminării instituționale, este foarte important să se ia măsuri pentru prevenirea ei. ECRI spera de aceea că se vor aplica fără întârziere măsuri pentru a schimba această stare de lucruri, măsuri a căror eficacitate va fi monitorizată și evaluată îndeaproape în scopul ridicării nivelului de realizări în domeniul educației printre copiii rromi dezavantajați.
129. Autoritățile române au informat ECRI că s-au luat o serie de măsuri în domeniul educației pentru a rezolva problema discriminării împotriva copiilor rromi. Prin Notificarea Nr. 29323/20.04.2004, Ministerul Educației și Cercetării a interzis orice formă de segregare în școlile românești. În această privință, este demn de menționat faptul că mediatorii școlari rromi²⁴ ajută școlile să-i integreze mai deplin pe elevii rromi explicând, de exemplu, dificultățile cu care se confruntă acești copii, cum ar fi lipsa de resurse, care-i împiedică să participe în mod adecvat în activitatea școlară. Ei stabilesc de asemenea o legătură între părinți și școli și au datorita de a-i face pe profesori să înțeleagă mai bine situația copiilor rromi. ECRI mai notează că de la doilea raport al său, autoritățile au

²⁴O măsură propusă de Organizația Non-Guvernamentală a rromilor Romani Criss.

asigurat instruire tehnică copiilor rromi care au părăsit școala, și au elaborat manuale școlare pentru cei care nu au terminat ciclul primar. De asemenea, s-au luat măsuri de a instrui profesori rromi. Mai mult, ECRI a fost informată că s-au rezervat locuri pentru studenți rromi în universitățile românești.

130. Cu toate acestea, ECRI notează că rămân multe probleme de rezolvat. De exemplu, în ciuda notificării mai sus-menționate, există încă segregatie împotriva copiilor rromi: ei sunt încă înscriși în școli cu un nivel evident mai scăzut decât al celorlalte, sunt trimiși în spatele clasei sau plasați în clase separate. Cum această Notificare nu are putere de lege, se iau puține măsuri practice împotriva școlilor sau profesorilor care încalcă aceste principii. ECRI mai notează că în ciuda recunoașterii importanței rolului lor, mediatorii școlari nu au încă un statut clar definit juridic. Ea mai menținează afirmația autorităților române că puțini copii rromi își declară identitatea: în timpul anului școlar 2002-2003, numai 160.000 de elevi rromi s-au identificat ca atare. Deși cifra a crescut până la 183.000 în anul următor, ECRI notează că numai 10% din acești elevi au vrut să învețe istoria și limba comunității lor. ECRI notează în consecință că elevii rromi se confruntă cu problema respectului de sine, pe care autoritățile vor trebui să o remedieze.
131. ECRI notează cu mare îngrijorare că sărăcia în care încă trăiesc multe comunități de rromi îi împiedică mult prea des pe copiii rromi de a participa în totalitate la programa școlară. De exemplu, chiar atunci când măsuri ca programul "Cornul și Laptele" sunt luate de autorități pentru a le permite copiilor cei mai săraci (care sunt adesea rromi) să frecventeze școala, ele nu au succes, deoarece copiii merg la școală doar ca să mănânce și deci nu participă la ore. ECRI consideră prin urmare că în acest sens trebuie luate măsuri mai eficiente.

Recomandări:

132. ECRI le cere autorităților române să dea Notificării Nr.29323/20.04.2004 putere de lege, pentru a face ca aplicarea măsurilor pe care ea le propune să fie obligatorie și pentru ca prevederile ei să fie respectate.
133. ECRI recomandă autorităților române să instruiască în continuare mediatorii școlari rromi, cărora să le acorde un statut juridic clar. Ea le încurajează să continue instruirea profesorilor rromi și non-rromi cu scopul de a-i pregăti să lucreze cu elevi din grupuri etnice diferite.
134. ECRI recomandă autorităților române să ia măsuri pentru a îmbunătăți imaginea pe care copiii rromi o au despre ei. Ea consideră că autoritățile române ar trebui să asigure predarea cunoștințelor despre contribuția rromilor la societatea românească în tot cursul istoriei, împreună cu limba și cultura lor, la toate nivelurile educaționale.
135. ECRI recomandă autorităților române să introducă programe care să le permită copiilor rromi să participe în totalitate la procesul de predare. Mesele gratuite ar putea constitui unul din factorii acestor programe.

- **Situația rromilor în domeniul ocupării locurilor de muncă**

136. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a notat că în domeniul ocupării locurilor de muncă, rromii sunt, încă o dată, grupul minoritar dezavantajat în mod special. Ea a notat că membrii comunității rromilor se confruntă cu niveluri de șomaj foarte ridicate și sunt constrânși să accepte slujbe și poziții inferioare, în special din cauza discriminării față de ei. ECRI a accentuat prin urmare importanța unor măsuri care să elimine manifestările concrete de discriminare pe piața locurilor de muncă.
137. Codul Muncii, adoptat în martie 2003, include o prevedere împotriva discriminării. ECRI a fost informată că Ministerul Muncii și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării cooperează în această chestiune. Cu toate acestea, ea notează cu regret că Agenția Națională pentru Angajarea Forței de Muncă nu a luat nici o măsură specială în cazul rromilor, deoarece, după afirmația autorităților române, legea nu conține prevederi în acest sens. ECRI mai notează cu îngrijorare că, deoarece rromii nu se recunosc ca atare, este dificil să se determine necesitățile lor în domeniul locurilor de muncă. Astfel, în ianuarie 2003, numai 4.300 de persoane înregistrate de către Agenția Națională pentru Angajarea Forței de Muncă au declarat că aparțin minorității rromilor. Deși numărul a crescut la 15.700 în ianuarie 2004 și la 18.700 în ianuarie 2005, el rămâne foarte scăzut având în vedere faptul că la recensământul din 2002, 530.000 de persoane s-au identificat drept rromi.
138. ECRI notează prin urmare că situația rromilor pe piața locurilor de muncă continuă să producă îngrijorare. Aceasta se întâmplă în parte deoarece unele dintre măsurile propuse de guvern stârnesc prea puțin interes în sectorul privat. Numai câteva firme participă la programul de alocații pentru angajarea rromilor. De exemplu, în 2004, numai 15 firme au fost implicate în acest program, în comparație cu 400, care au acordat alocații persoanelor cu handicap. Mai mult, deși Legea Nr. 76/2002 acordă tinerilor și șomerilor acces la locuri de muncă și la împrumuturi, prevederile ei sunt atât de complicate încât este aproape imposibil pentru rromi să beneficieze de pe urma acestei legi. ECRI mai deplânge faptul că autoritățile nu par să fi luat măsuri care să asigure integrarea pe termen lung a rromilor pe piața locurilor de muncă. Ea a descoperit că lipsește o politică clară în această privință. Ea mai notează că, deși se presupune că 30 din 32 de măsuri au fost îndeplinite în domeniul ocupării locurilor de muncă în urma "Strategiei pentru îmbunătățirea situației rromilor", nu este clar cum au ajuns autoritățile la această concluzie. În plus, ECRI notează cu îngrijorare că mulți rromi care au terminat o facultate nu reușesc să-și găsească de lucru din cauza practicilor discriminatorii ale multor angajatori. Ea notează mai departe că, deși sunt afectați în mod disproporționat de șomaj, foarte puțini membri ai comunității rromilor beneficiază de Legea Nr. 416 privind venitul minim, mai ales datorită faptului că această alocație este acordată numai de două ori pe an.

Recomandări:

139. ECRI insistă ca autoritățile române să inițieze programe pentru a asigura integrarea pe termen lung a rromilor pe piața locurilor de muncă. Ea recomandă să se stabilească programe care să ofere împrumuturi preferențiale și măsuri pozitive de încadrare în muncă pentru rromi.
140. ECRI le cere autorităților române să ia măsuri ca agențiile de stat, societatea

civilă și industria să coopereze pentru integrarea mai completă a rromilor pe piața locurilor de muncă. Ea recomandă de asemenea să se ia măsuri ca “Strategia pentru îmbunătățirea situației rromilor” să accentueze în continuare nevoia de integrare a membrilor comunității rromilor pe piața locurilor de muncă.

141. ECRI recomandă autorităților române să organizeze campanii de informare în sectorul public și privat cu scopul de a face publică legislația privitoare la discriminare. Ea le amintește despre importanța ajutorării victimelor discriminării de a-și exercita drepturile fie înaintea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, fie în tribunale.

- **Persoane fără documente de identitate**

142. În cel de-al doilea raport al său, ECRI a fost de părere că măsurile luate, în colaborare cu reprezentanții societății civile, trebuie să fie sporite și accelerate pentru a regulariza situația persoanelor care nu au documente de identitate. Aceste măsuri trebuie să includă campanii de conștientizare a avantajelor obținerii de documente de identitate și a procedurii care trebuie urmată în acest sens, instruire specială pentru cei responsabili cu ajutorarea lor pentru obținerea documentației corecte și măsuri care să asigure că procedurile administrative implicate sunt accesibile.
143. Numai în București există în prezent 20.000 de rromi fără acte de identitate. Un sondaj realizat în acest oraș, în 2004, pe un număr de 8.000 de persoane a arătat că 25% din populația de naționalitate rromă nu avea cărți de identitate și că 45,6% nu avea certificate de naștere. Mai mult, deoarece copiii ai căror părinți nu au cărți de identitate nu primesc certificate de naștere, membrii comunității rromilor sunt afectați în număr disproporționat de mare de această problemă. Faptul că mulți rromi nu au documente de identitate îi împiedică să achiziționeze bunuri. Ca urmare ei se află adesea în postura de persoane fără locuință; acesta constituie un nou obstacol pentru ei în obținerea documentelor de identitate. Se creează astfel un cerc vicios din care este greu de ieșit.
144. ECRI notează că autoritățile române nu au luat practic nici o măsură pentru a schimba această situație, deoarece nu o consideră prioritară. Organizații non-guvernamentale deplâng însă faptul că mulți rromi nu au putut să voteze la alegerile ținute la sfârșitul lui noiembrie 2004, deoarece nu aveau documente de identitate. Mai mult, ECRI notează că proiectele pentru ajutorarea rromilor să-și înregistreze copiii la naștere și să obțină acte de identitate au fost inițiate de organizații non-guvernamentale, deși « Strategia pentru îmbunătățirea situației rromilor » cuprinde în programele ei măsuri în acest scop.

Recomandări:

145. ECRI insistă ca autoritățile române să organizeze fără întârziere campanii pentru obținerea documentelor de identitate pentru membrii comunității rromilor care nu le dețin. Ea le reamintește că măsurile prevăzute în această privință în “Strategia pentru îmbunătățirea situației rromilor”, trebuie aplicate în totalitate și de aceea recomandă ca suficiente fonduri să fie disponibile în acest scop la Biroul Național al Rromilor.

- **Alte forme de discriminare împotriva rromilor**

146. ECRI notează că unii membri ai comunității rromilor continuă să trăiască în locuințe insalubre, adesea din cauza măsurilor discriminatorii luate de autoritățile locale. În plus, unele autorități locale încă îi mai evacuează pe rromi din locuințele lor, fără să respecte procedura legală pentru acest scop. ECRI a mai primit rapoarte despre rromi care au fost expulzați din zonele municipale în mijlocul iernii, în prezența mass-mediei.

Recomandări:

147. ECRI insistă cu tărie ca autoritățile române să ia măsuri pentru a asigura ca membrii comunității rromilor să aibă acces la locuințe decente. De asemenea, ea le cere să impună pedepse împotriva funcționarilor locali guvernamentali care se angajează în practici discriminatorii împotriva rromilor în domeniul locuințelor, printre altele.
148. În cel de-al doilea raport, ECRI a notat că subestimarea numărului rromilor din România constituie o deficiență majoră în ceea ce privește strângerea de informații. Ea spera deci că recensământul din 2002 va oferi o cifră mai exactă, deoarece situația în schimbare din România și creșterea conștientizării rromilor i-ar putea încuraja pe mai mulți dintre ei să se identifice ca atare.
149. După cum s-a arătat mai sus, potrivit rezultatelor recensământului din 2002, aproximativ 530.000 de persoane au declarat că sunt membri ai minorității rromilor. Totuși, această cifră este contestată de organizații non-guvernamentale și de organizații internaționale, care estimează că există între 1 și 2 milioane de rromi în România. Există mai multe motive în sprijinul acestor cifre, unul dintre ele fiind reticența mai sus-menționată din partea unor rromi de a-și declara originea etnică. Discriminarea căreia rromii continuă să-i cadă victime îi împiedică să se simtă în largul lor atunci când își declară identitatea. La acest punct, ECRI speră ca "Strategia pentru îmbunătățirea situației rromilor" să includă proiecte care să le crească respectul de sine.

Recomandări:

150. ECRI recomandă autorităților române să ia măsuri care să contribuie la îmbunătățirea propriei imagini a membrilor minorității rromilor, în special prin elaborarea de programe școlare în acest scop.

BIBLIOGRAFIE

Aceasta este bibliografia principalelor surse publicate, folosite în cursul examinării situației din România. Ea nu trebuie considerată o listă completă a tuturor surselor de informație disponibile, folosite de ECRI în timpul pregătirii raportului.

1. CRI (2002) 5: *Second Report on Romania*, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, 22 June 2001
2. CRI (99) 9: *Report on Romania*, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, 13 March 1999
3. CRI (96) 43: *ECRI General Policy Recommendation n° 1: Combating racism, xenophobia, antisemitism and intolerance*, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, October 1996
4. CRI (97) 36: *ECRI General Policy Recommendation n°2: Specialise d bodies to combat racism, xenophobia, antisemitism and intolerance at national level*, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, June 1997
5. CRI (98) 29: *ECRI General Policy Recommendation n° 3: Combating racism and intolerance against Roma/Gypsies*, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, March 1998
6. CRI (98) 30: *ECRI General Policy Recommendation n° 4: National surveys on the experience and perception of discrimination and racism from the point of view of potential victims*, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, March 1998
7. CRI (2000) 21: *ECRI General Policy Recommendation n°5: Combating intolerance and discrimination against Muslims*, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, April 2000
8. CRI (2001) 1: *ECRI General Policy Recommendation n° 6: Combating the dissemination of racist, xenophobic and antisemitic material via the Internet*, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, December 2000
9. CRI (2003) 8: *ECRI General Policy Recommendation n° 7: National legislation to combat racism and racial discrimination*, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, December 2002
10. CRI (2004) 26: *ECRI General Policy Recommendation n° 8: Combating racism while fighting terrorism*, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, March 2004
11. CRI (2004) 37: *ECRI General Policy Recommendation n° 9: The fight against antisemitism*, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, June 2004
12. CRI (98) 80 rev: *Legal measures to combat racism and intolerance in the member States of the Council of Europe*, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, 2000
13. Secrétariat général du Gouvernement, Département pour les relations interethniques, Ministère de l'éducation, de la recherche et de la jeunesse, Direction générale pour l'enseignement dans les langues des minorités nationales et l'accès à l'éducation, *Dimensions de l'enseignement des minorités nationales en Roumanie*, Edition jubilaire 1993-2003
14. CommDH (2002) 13: *Report by Mr Alvaro Gil-Robles, Commissioner for Human Rights, on his visit to Romania, 5-9 October 2002*, 27 November 2002
15. CDL-AD (2004) 040: *Opinion on the law for the election of local public administration authorities in Romania*, European Commission for Democracy through Law, Council of Europe, 4 January 2005

16. E/CN.4/2004/63/Add.2.: *Civil and political rights, including the question of religious intolerance, Report by Mr. Abdelfattah Amor, Special rapporteur on freedom of religion or belief - visit to Romania*, United Nations, 16 December 2003
17. COM(2004) 657 final : Commission of the European Communities, *2004 Regular Report on Romania's progress towards accession*, Brussels, 6 October 2004
18. Antisemitism Worldwide 2002/3, *Romania*, www.tau.ac.il/Anti-Semitism/asw2002-3/romania.htm
19. Amnesty International, *Annual Report January-December 2003 - Romania*
20. Amnesty International, *Annual Report January-December 2002 – Romania*
21. *L'Avocat du peuple, Bucarest 2004*
22. International Helsinki Federation for Human Rights, *Annual Report 2003*, based on the Annual Report 2003 of APADOR-CH (Romanian Helsinki Committee)
23. Katz, Marco Maximilian, *Anti-Semitism in Romania 2003 Report*, The Centre for Monitoring and Combating Anti-Semitism in Romania
24. Lazariou, Sebastian, *Migration Trends in Selected Applicant Countries, Volume IV-Romania, More "Out" than "In" at the Crossroads between Europe and the Balkans*, International Migration Organization for Migration, European Commission Project: "Sharing Experience: Migration Trends in Selected Applicant Countries and Lessons Learned from the "New Countries of Immigration" in the EU and Austria", Autumn 2003
25. Open Society Institute, *Minority Protection in Romania, An Assessment of the Strategy of the Government of Romania for Improving the Condition of Roma*, 2002
26. Rawls, Oren, *Faces Forward: In Romania, Preparing for the Future by Facing the Past*, Forward Newspaper Online, 22 April 2005, www.forward.com/articles/3069
27. Romani Criss, *Respecting Human Rights in Romania : Roma citizens of the state of law*, Annual Report 2003
28. U.S. Committee for Refugees World, *Refugee Survey 2003-Romania*, June 2003
29. U.S. Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices 2003: Romania*, 25 février 2004
30. U.S. Department of State, *International Religious Freedom Report 2003*, 15 septembre 2004
31. Weber, Renate, *Report on Measures to Combat Discrimination In the 13 Candidate Countries (VT/2002/47), Country Report, Romania*, MEDE European Consultancy and Migration Policy Group, May 2003
32. Weber, Renate, *Legal Analysis of national and European anti-discrimination legislation, A comparison of the EU Racial Equality Directive & Protocol No. 12 with anti-discrimination legislation in Romania*, from *Implementing European Anti-Discrimination Law*, Interights, September 2001
33. Roumanie et holocauste: quelques pas dans la bonne direction, www.j-habite-en-roumanie.com/Artciles/oct04/art1005.htm

ANEXĂ

Următoarea anexă nu face parte din analiza și propunerile ECRI privind situația din România.

ECRI dorește să menționeze că analiza conținută în cel de-al doilea raport al său despre România este datată 24 iunie 2005, și că orice desfășurare ulterioară de evenimente nu este luată în considerare.

În conformitate cu procedura țară cu țară, folosită de ECRI, proiectul de raport despre România a fost subiectul unui dialog confidențial purtat cu autoritățile române. O parte din comentariile lor au fost luate în considerare de ECRI și incluse în raport.

Totuși, în urma acestui dialog, autoritățile române au cerut ca următoarele puncte de vedere ale lor să fie reproduse sub forma unei anexe la raportul ECRI.

Observatiile Departamentului pentru Relații Interetnice

23. Proiectul de lege a fost respins de către Senat in octombrie 2005, in prezent fiind dezbătut in Camera Deputaților.

24. Cu privire la punctul 24, trebuie făcuta o observație : proiectul de lege nu propune un statut special pentru organizațiile care fac parte din Consiliul Minoritatilor Naționale. El stipulează următoarele :

„Art. 47. Toate organizațiile cetățenilor aparținând minoritatilor naționale care doresc sa desfășoare o activitate stipulata in acest capitol au obligația de a se reinregistra in conformitate cu aceasta lege, intr-un termen de 6 luni de la intrarea in vigoare a legii, altfel, ei vor avea doar drepturile si competentele stipulate in Ordonanța de Guvern 26/2000, cu modificările si completările ulterioare.”

Astfel, toate aceste organizații vor avea același regim juridic o data cu adoptarea legii de către Parlament.

Observatiile Ministerului Justiției

Instrumente internaționale legale

5. ECRI recomanda din nou României sa ratifice Protocolul nr. 12 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, Conventia Europeana privind Statutul Juridic al Muncitorilor Migranti, Convenția Europeana privind Participarea Străinilor in Viata Publica la nivel local. Ea recomanda din nou ca sa ratifice Carta Europeana a Limbilor Regionale sau Minoritare.

Proiectul de lege pentru ratificarea Protocolului nr. 12 la Conventia Europeana a Drepturilor Omului si pentru amendarea Ordonantei de Guvern nr. 137/2000 pentru prevenirea si sancționarea tuturor formelor de discriminare are ca scop atât ratificarea protocolului mentionat, cat si adaptarea legislației existente in materie de discriminare la instrumentele internaționale.

Proiectul de lege definește intr-un mod mai clar discriminarea si sancțiunile civile, administrative si penale aplicate comportamentului discriminatoriu in politica, economie, societate, cultura sau alte domenii ale vieții publice.

Consiliul Național împotriva Discriminării va fi consolidat prin stabilirea unei proceduri de lucru clare si prin asigurarea sprijinului tuturor celorlalte institutii publice care se ocupa de discriminare.

Activitatea Consiliului Național împotriva Discriminării este reglementata de următoarele legi: Ordonanța de Guvern nr. 137/2000 pentru prevenirea si sancționarea tuturor formelor de discriminare, Hotararea de Guvern nr. 1194/2001 privind organizarea si funcționarea Consiliului Național împotriva Discriminării si Hotararea de Guvern nr. 1514/2002 pentru amendarea Hotararii de Guvern nr. 1194/2001.

Consiliul Național împotriva Discriminării este o instituție independenta al cărei obiectiv principal este sa asigure respectarea principiului egalitatii intre cetateni, in conformitate cu Constituția României, legile interne si tratatele internaționale la care Romania este parte.

Prevederile legislației penale

28. *ECRI cere autoritatilor romane sa asigure aplicarea deplina a prevederilor Codului Penal privind infractiunile cu caracter rasist. ECRI recomanda sa cptinue sa organizeze cursuri de pregatire cu privire la aceste aceste dispozitii pentru toate agențiile de stat interesate, in special a celor din justitie si politie. De asemenea, recomanda autoritatilor romane sa organizeze campanii de informare, in cooperare cu ONG-urile si societatea civila, care sa aibă ca scop informarea opiniei publice asupra noilor prevederi ale Codului Penal privind lupta împotriva rasismului si intolerantei.*

De la începutul anului 2005, Consiliul Național împotriva Discriminării a inițiat 207 investigații în vederea soluționării celor 325 de reclamații primite. Au fost soluționate 129 de reclamații și 32 de firme au fost amendate și au primit avertisări.

Art. 317 al Codului Penal existent incriminează „propaganda șovinista și naționalista și promovarea urii pe motiv de rasă sau naționalitate”.

Amendamentele aduse Codului Penal privesc:

- Art. 247 care incriminează comportamentul discriminatoriu al funcționarilor în serviciu;
- Art. 317 care incriminează instigarea la discriminare pe motiv de naționalitate, etnie, sex, orientare sexuală, opinie, convingeri politice, sănătate, vârstă, handicap.

În plus, proiectul de lege menționat anterior pentru ratificarea Protocolului nr. 12 al Convenției Europene a Drepturilor Omului da instanțelor competența de a retrage autorizația de funcționare firmelor care cauzează o daună semnificativă sau încalca repetat prevederile legale în materie de nediscriminare.

Se urmărește sensibilizarea cu privire la discriminare prin includerea unor module speciale despre discriminare, rasism și intoleranță în programa de formare a profesioniștilor în drept.

De asemenea, autoritățile, în colaborare cu ONG-urile, dezvoltă și pun în aplicare programe anti-discriminare. De exemplu, Consiliul Român pentru Refugiați desfășoară în prezent 13 programe, în colaborare cu diverse ONG-uri.

31. *ECRI recomanda din nou autoritatilor romane sa se asigure ca motivația rasista este retinuta ca circumstanța agravanta în stabilirea sentințelor, conform paragrafului 21 din Recomandarea de Politică Generală nr. 7. ECRI recomanda, totodata, ca autoritățile să introducă în noul Cod Penal, care urmează să fie adoptat în iulie 2005, prevederi care să definească ca infractiuni rasiste infractiunile obisnuite cu motivație rasista.*

Proiectul de lege pentru amendarea Codului Penal actual prevede că, dacă infracțiunea are motivație rasistă, să fie pedepsită într-un mod mai sever (circumstanțe agravante).

Prevederi in materie de drept civil si administrativ

36. ECRI recomanda autoritatilor romane sa adopte o dispoziție care sa permită partajarea sarcinii probei intre victima discriminării si partea reclamata, in fata curții sau a oricărei alte autoritati. Ea atrage atenția autoritatilor romane, in legătura cu acest subiect, asupra Recomandării de politica generala nr. 7.

Proiectul de lege pentru ratificarea Protocolului nr.12 la Convenția Europeana a Drepturilor Omului si pentru amendarea Ordonanței de Guvern no.137/2000 pentru prevenirea si sancționarea tuturor formelor de discriminare conține prevederi relativ la partajarea sarcinii probei.

Proiectul de lege prevede ca reclamantul sa dovedească existenta unei activitati care sa induca prezumția unei discriminări directe sau indirecte. Partea reclamata are obligația sa dovedească ca acțiunile sale nu constituie discriminare.

Legea electorala

42. ECRI cere autoritatilor romane sa amendeze articolul 7 al Legii nr.67/2004 a alegerilor locale pentru a permite minoritatilor naționale sa isi aleagă reprezentanții la nivel local in aceleași condiții ca majoritatea, cu respectarea deplina a principiilor democratice privind pluralismul politic si libertatea de alegere.

Oportunitatea amendării articolului 7 din Legea 67/2004 va fi examinata si va fi propus un amendament.

Reglementari privind restituirea bunurilor confiscate sau expropriate

46. ECRI cere ca autoritățile romane sa asigure o aplicare corecta a legislatiei privind proprietățile confiscate in timpul perioadei comuniste. ECRI recomanda sa se stabileasca o procedura care sa reglementeze clar drepturile si obligațiile fiecărei parti.

Titlul II din Legea 247/2005 privind reforma in domeniul proprietatii si justiției stabilește noile condiții pentru restituirea proprietatilor confiscate:

- In cazul in care proprietatea confiscata este destinata activităților de interes public in domeniul educației sau sanatații, noul proprietar are obligația sa mentina actuala destinație pe o perioada de cel puțin 5 ani. In acest interval, noul proprietar va beneficia de o chirie stabilita de către Guvern;
- Principiul de baza este restituirea proprietatii. Valoarea proprietatii care nu poate fi restituita va fi determinata in condițiile pieței din momentul deciziei judecătorești de restituire;
- Departamentul pentru Relații Interetnice este reprezentat la nivelul Comisiei Speciale pentru Restituiri;
- Procedura de restituire este clar definita ca fiind o competenta a Comisiei Speciale pentru Restituiri. Deciziile Comisiei pot fi acționate in justiție;
- Proprietățile care constituie obiectul unor cereri de restituire nu pot fi vândute, ipotecate si nu li se poate schimba destinația înainte de finalizarea procedurii administrative sau judecătorești, sub sancțiunea nulității absolute;

- Decizia nr. 425/2005 a Primului Ministru stabilește regulile privind funcționarea și organizarea Comisiei Centrale pentru stabilirea compensațiilor.

Administrarea justiției

53. ECRI recomandă autorităților române să continue să organizeze cursuri de pregătire pe teme de discriminare în cadrul Institutului Național de Magistratură. De asemenea, mai recomandă oferirea unei pregătiri continue personalului din justiție, pentru a se asigura că legislația relativă la discriminare este pe deplin aplicată și respectată.

Prin decizia nr. 328/2005 a Consiliului Superior al Magistraturii, a fost adoptat Codul de conduită pentru judecători și procurori.

Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor a fost amendată și completată prin Titlul al II-lea al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniul proprietății și justiției, precum și măsurile adiacente.

Numirea și promovarea judecătorilor și procurorilor depinde de o solidă cunoaștere a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în domeniul discriminării, conform deciziei nr. 321/2005 cu privire la admiterea în magistratură și deciziei nr. 323/2005 cu privire la organizarea examenelor de promovare pentru judecători și procurori.

Lupta împotriva discriminării în justiție constituie subiectul unui modul consistent în cadrul cursurilor începătoare de pregătire pentru magistrații de la Institutul Național de Magistratură.

Asistenta juridică

56. ECRI recomandă autorităților române să adopte o procedură legală simplificată care să permită victimelor discriminărilor accesul la instanțele judecătorești. În acest scop, ECRI recomandă modificarea și clarificarea cerințelor care trebuie îndeplinite de către victimele discriminărilor pentru a obține asistență juridică necesară exercitării drepturilor lor în fața instanței. Autoritățile ar trebui, de asemenea, să se asigure că victimele fără mijloace să poată beneficia automat de asistența unui avocat din oficiu.

Proiectul de lege pentru ratificarea Protocolului nr. 12 al Convenției Europene a Drepturilor Omului și pentru amendarea Ordonanței nr. 137/2000 pentru prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare simplifică procedura administrativă care permite accesul în instanță, prin suprimarea obligativității notificării Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării înainte de a sesiza instanța judecătorească.

Cu toate acestea, Consiliul va fi citat și va avea capacitatea de a apăra victimele discriminărilor.

Observațiile Ministerului Educației și Cercetării

81. România a inițiat prin intermediul Ministerului Educației și Cercetării în parteneriat cu Centrul Educația 2000+ programul, „Noi și vecinii noștri. Majoritate și minorități în manualele de istorie din România, Bulgaria, Ungaria. Studiul de caz Republica Moldova”.

În urma întâlnirii specialiștilor din cele 4 țări, s-au realizat materiale care au fost publicate într-un volum în limba engleză și un CD, continand o analiză a sistemului de predare a istoriei din țările respective, planuri de lecție, surse istorice, discuții asupra problemelor controversate și sensibile din istorie și eliminarea stereotipiilor. Manualul și CD-ul au fost distribuite în școlile din România. Odată cu apariția noilor programe și a noilor manuale, vor fi înlăturate stereotipiile și prejudecățile referitoare la grupurile minoritare, în urma evaluărilor de către o comisie specială.

În ceea ce privește denumirea disciplinei „Istoria românilor”, și nu „Istoria României”, precizăm că acesta a fost stabilită imediat după anul 1989 și a ținut cont de anumite particularități ale istoriei naționale (denumirea statului -*România* - a apărut la jumătatea sec. al XIX-lea și, prin urmare, „Istoria României” ar include numai ultimul secol și jumătate). Ținând însă cont de recomandările Consiliului Europei, România a introdus din anul școlar 2004-2005, cursuri de istorie integrată, denumite „Istorie”. Odată cu introducerea noilor programe pentru clasele a VIII-a și a XII-a, în următorii ani va dispărea și sintagma „Istoria românilor”. În noile programe vor fi introduse noi teme privind istoria minorităților din România și a minorității române în țările vecine.

84. Privind recomandarea de a dezvolta o programa scolara speciala, care să reflecte diversitatea culturală din România, și, astfel, introducerea unei noi discipline, obligatorii la toate nivelurile de învățământ, apreciem ca este o soluție nerealistă, având în vedere politica educațională actuală care urmărește o reducere a numărului de ore de studiu/săptămână. In consecinta, punctul nostru de vedere este ca trebuie sa urmarim reflectarea corespunzatoare a diversitatii culturale din România la nivelul programelor școlare deja existente, în cadrul diferitelor discipline obligatorii și realizarea unor noi tipuri de activități și programe, inclusiv extracurriculare.

Începând cu anul școlar 2005-2006, programele de istorie pentru clasele a X-a și clasa a XI-a includ problematica Holocaustului, inclusiv referinte la România. De asemenea, precizăm că numărul școlilor românești care au ales cursul opțional istoria evreilor și Holocaustul este de 340, față de 200 anul școlar 2004-2005. Menționăm că în acest an a fost aprobat și manualul pentru cursul opțional mai sus precizat.

90. Referitor la afirmatia ca că refugiații copii și adulți nu ar avea acces la cursurile gratuite de limbă română, menționăm că încă din anul școlar 2004-2005, cursurile gratuite de limbă română sunt organizate de sistemul de învățământ românesc (și nu de către ONG-uri), în cadrul Școlii nr. 145, sector 2, București, cu clasele I-VIII, iar începând cu anul școlar 2005-2006, cursanții refugiați beneficiază și de manuale gratuite. De asemenea, contrar afirmațiilor de la punctul 91, sprijinul financiar pentru organizarea acestor cursuri este asigurat de Ministerul Educației și Cercetării.

In legătură cu problematica refugiaților, din perspectiva asigurării dreptului la educație și a cunoașterii și respectării drepturilor refugiaților, prezentăm o sinteza actualizată a informațiilor vizând programele, documentele și activitățile educaționale referitoare la refugiați, dezvoltate de Ministerul Educației și Cercetării:

1. În baza *Memorandumului de înțelegere*, încheiat la 10 aprilie 2002, Ministerul Educației și Cercetării, în parteneriat cu Reprezentanța pentru România a Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR), au organizat *seminariile de formare metodică* a profesorilor de științe sociale de la nivelul ciclului gimnazial și liceal cu tema "*Drepturile omului și drepturile refugiaților*".

2. În 2004, a fost încheiat un nou *Memorandum de înțelegere* între Reprezentanța pentru România a Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR) și Ministerul Educației și Cercetării (MEC nr.34088/12.07.2004). Reprezentanții UNHCR au vizitat în același an mai multe școli din județele Arad, Constanța, Suceava și din București pentru a se întâlni cu profesorii participanți la seminariile de formare și pentru a discuta cu elevii aspecte legate de drepturile omului și refugiați.

3. Ministerul Educației și Cercetării a emis Ordinul nr. 3709/02.04.2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind școlarizarea copiilor străinilor care au dobândit statut de refugiat în România și a minorilor neînsoțiți.

4. Prin Ordinele MEC nr. 4041/16.06.2004 și 5335/18.11.2004 au fost elaborate și aprobate *Programa de limba română-curs de inițiere pentru copiii străinilor care au dobândit statutul de refugiat în România și pentru minorii refugiați neînsoțiți, respectiv Programa de limba română-curs de inițiere pentru adulții străini care au dobândit o formă de protecție în România* (programele pot fi accesate pe site-ul MEdC la adresa www.edu.ro).

Manualele au fost realizate și distribuite gratuit, începând cu anul școlar 2005-2006 și sunt utilizate de către cursanți.

5. În vederea aplicării corespunzătoare a Ordonanței de Guvern nr. 44/2004 (privind integrarea străinilor care au dobândit o formă de protecție în România), un reprezentant MEC a fost desemnat pentru a participa la toate întâlnirile de coordonare organizate de Oficiul Național pentru Refugiați. În același timp, au fost desemnate la nivelul inspectoratelor școlare județene și municipiului București persoane de contact privind problematica refugiaților.

Oficiul Național pentru Refugiați din cadrul Ministerului Administrației și Internelor a elaborat și va transmite gratuit inspectoratelor școlare județene și municipiului București, ghidul „Integrarea refugiaților în societatea românească”. Ghidul consacră două capitole speciale accesului la educație al copiilor și adulților refugiați, precum și unor aspecte privind comunicarea interculturală.

Prin Nota 42797/10.10.2005, MEC a solicitat inspectoratelor școlare județene și municipiului București să pună la dispoziția diferitelor categorii de personal din cadrul sistemului de învățământ implicate în relația cu persoanele refugiate (inspectori, profesori, alte categorii de persoane), ghidul „Integrarea refugiaților în societatea românească”.

În legătură cu situația romilor în domeniul educației (pct.128-135), prezentăm următoarele observații:

132. Referitor la recomandarea de la pct.132, precizăm următoarele:

În urma cursurilor de pregătire cu echipele inspectoratelor școlare pentru revizuirea și elaborarea de strategii pentru îmbunătățirea accesului la educație al grupurilor dezavantajate, fiecare inspectorat școlar a dezvoltat, în perioada decembrie 2004 - februarie 2005, un plan de desegregare.

În planul revizuit (iunie 2005) al Decadei de incluziune a romilor, MEC își propune eliminarea claselor și a școlilor segregate până în 2008.

133. Referitor la recomandarea de la pct.133, precizăm următoarele:

1. MEC a conceput și implementat, în cadrul proiectului PHARE 2001 “Acesul la educație al grupurilor defavorizate, cu focalizare pe romi”, un program de formare a mediatorilor școlari, precum și un program de perfecționare pentru cadrele didactice în domeniul educației interculturale. Printre realizări, pot fi menționate:

- elaborarea curriculei pentru formarea mediatorilor școlari, cu sprijinul Colegiului Pedagogic „Gh.Lazăr” din Cluj;
- formarea a 67 mediatori școlari din cele 10 județe participante la proiect (Arad, București, Buzău, Cluj, Cluj-Napoca, Calărași, Dambovită, Galați, Gorj, Hunedoara, Vaslui). La sfârșitul programului de formare 65 de cursanți au absolvit și au devenit mediatori școlari acreditați profesional. În cadrul proiectului PHARE 2003, încă aproximativ 80 de mediatori vor urma cursul specific de pregătire;
- partenerii locali ai inspectoratelor școlare care au participat în proiectul PHARE 2001 au angajat mediatorii școlari în școlile selectate și s-au angajat sa sprijine, din resurse proprii, activitatea mediatorului școlar pentru anul școlar respectiv și pentru anul 2004-2005. În anul școlar 2004-2005, nu a fost posibilă la nivel local respectarea integrală a angajamentului asumat, astfel că doar 70% dintre mediatorii școlari se află în activitate;
- au avut loc cursuri în domeniul educației interculturale, atât la nivel național cât și la nivel local (în școlile implicate în proiectele locale). Ca rezultate al proiectului în domeniul educației interculturale: 80 formatori și 1700 profesori participanți la cursuri, precum și realizarea un ghid pentru educație incluzivă;

2. MEC a continuat derularea Programului național de formare a cadrelor didactice ne-rome care lucrează cu copii romi, în colaborare cu partenerii săi: UNICEF, Salvați Copiii, PER, Institutul Intercultural din Timișoara, Departamentul pentru Relații Interetnice - Guvern, Romani CRISS etc.

3. Deoarece au fost primite foarte multe semnale pozitive în legătură cu activitatea mediatorului școlar, Ministerul Educației și Cercetării intenționează ca, prin propunerile pentru modificarea Legii 128/1997, precum și prin elaborarea unui Ordin al Ministrului, mediatorul școlar să fie asimilat în categoria personalului didactic auxiliar, iar angajarea unui mediator școlar să se poată face nu numai în cazul etniei rome, ci în toate situațiile în care este nevoie de intervenția acestuia în școală și comunitate.

4. MEC a inițiat, la nivelul învățământului superior, un program de pregătire la distanță a profesorilor romi, în perioada 2000 - 2005. Aproximativ 400 locuri distincte pentru romi sunt alocate, anual, pentru romi, la admiterea în învățământul superior. Aceștia li s-au adăugat câte 80 locuri anual pentru studenții romi de la secția de învățământ deschis la distanță CREDIS - Universitatea din București, la secția „institutori - limba romani”, fiind susținuți cu burse pentru acoperirea taxelor de studii de către UNICEF și în cadrul Programului PHARE al MEC.

În cadrul programului PHARE 2001 „Acesul la educație al grupurilor dezavantajate, cu focalizare pe romi”, au fost formați 55 de tineri romi prin învățământul deschis la distanță. În cadrul programului PHARE 2003 se continuă formarea institutorilor prin învățământ la distanță sau prin alte tipuri de programe (frecvență redusă sau seral).

Din septembrie 2005, va demara o nouă specializare in cadrul invatamantul deschis la distanta (Universitatea din București - CREDIS), „limba romani - limba română”, cu sprijinul Facultății de Limbi și Literaturi Străine și al Facultății de Litere.

134. Referitor la recomandarea de la pct.134, precizam urmatoarele:

1. MEC a luat măsuri de introducere a temelor de prevenire și combatere a discriminării în trunchiul comun al programei școlare. Astfel, în unele capitole din anumite programe școlare se recomandă cultivarea schimburilor și a relațiilor interetnice, interculturale.

2. În planul revizuit (în iunie 2005) al Decadei de incluziune a romilor, MEC își propune valorizarea și păstrarea moștenirii culturale rome prin:

- dezvoltarea studiului limbii și literaturii romani, a istoriei și tradițiilor romilor pentru toți copiii care optează în această direcție;
- crearea oportunităților pentru predarea în limba romani în ciclurile pre-școlar și primar;
- introducerea elementelor privind istoria și cultura minorităților, inclusiv ale romilor, în curriculum principal de istorie.

3. În cadrul proiectului PHARE 2003 au fost elaborați indicatori educaționali, socio-economici și culturali după care să se facă identificarea grupului țintă, renunțând la autoidentificarea romilor care de foarte multe ori poate leza copiii romi și poate duce la pierderea stimei de sine.

135. Referitor la recomandarea de la pct.135, precizam următoarele:

MEC a elaborat un program de stimulare a participării școlare și de reducere a abandonului școlar, în special în segmentele sărace ale populației de romi. Rezultatele acestui program pot fi astfel cuantificate:

- în perioada septembrie 2002 - octombrie 2005, MEC a implementat Programul PHARE 2001 „Accesul la educație al grupurilor dezavantajate, cu focalizare pe romi” în 10 județe (Arad, Bucuresti, Buzau, Cluj, Calarasi, Dambovita, Galati, Gorj, Hunedoara, Vaslui), având ca scop combaterea marginalizării și excluderii sociale prin îmbunătățirea accesului la educație al grupurilor dezavantajate, cu focalizare pe romi;
- MEC a elaborat un nou program PHARE „Accesul la educație al grupurilor dezavantajate”, aprobat prin Memorandumul de finanțare, în decembrie 2003. Acest program continuă și extinde activitățile inițiate în programul PHARE 2001 în cele zece județe, în alte 12-15 județe. Ca noutăți, programul își propune:
 - extinderea activităților lansate în programul PHARE 2001 și identificarea grupului țintă (copii romi, copii cu cerințe educative speciale, copii din zone dezavantajate socio-economic) din Zonele Prioritare de Intervenție Educațională, în acord cu indicatorii specifici: educaționali, culturali și socio-economici;
 - inițierea programului „A doua șansă” în învățământul primar (dezvoltare de curriculum);

- un accent deosebit pe procesul de desegregare în școli (training și materiale educationale);
- înființarea de Centre de Resurse pentru Educație Incluzivă în județele selectate (aproximativ 15).

MEC continuă și extinde, la nivel național, activitățile începute prin programele PHARE pentru îmbunătățirea accesului la educație al grupurilor dezavantajate, printr-un program PHARE multianual, început în decembrie 2004.

MEC a conceput și implementat programe de încurajare a participării părinților romi la procesele educaționale din școală și din afara ei. Astfel, în cadrul Programului Phare 2001, dar și la nivel local (ca inițiative ale cadrelor didactice/directorilor) au fost făcute eforturi pentru atragerea părinților romi către școală și implicarea acestora în activitățile desfășurate cu copiii.

MEC, cu sprijinul Guvernului României, a adoptat măsuri legislative în sprijinul romilor, în scopul acordării de facilități în domeniul educației pentru romi și din perspectiva promovării romilor în posturi ale administrației școlare (directori de școli și inspectori școlari). Astfel, au fost înregistrate următoarele rezultate:

- acordarea de burse sociale și alte forme de sprijin elevilor din învățământul preuniversitar de stat care provin din familii dezavantajate socio-economic, din zone defavorizate sau afectate de șomaj;
- asigurarea rechizitelor școlare pentru elevii provenind din familii cu venituri scăzute;
- subvenționarea transportului elevilor care se deplasează dintr-o localitate în alta și care provin din familii cu situație materială precară;
- acordarea unei mese /gustări zilnice gratuite elevilor din ciclul primar (Legea Nr. 16/2003 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului Nr. 96/2002 privind acordarea de produse lactate și de panificație pentru elevii din clasele I-IV și, ulterior, celor din învățământul preșcolar);
- măsuri care vizează flexibilizarea structurii anului școlar în funcție de condițiile locale de climă, relief și specificul ocupațiilor din zonă și măsuri de flexibilizare a organizării procesului de învățământ prin forme de învățământ cu frecvență redusă, clase recuperatorii, școli de vară etc.
- numirea de inspectori școlari romi în toate inspectoratele școlare.

Observațiile Secretariatului de Stat pentru Culte

În ceea ce privește observațiile și recomandările formulate în proiect și cuprinse în capitolul *Legislația privind organizațiile religioase* (pct. 13-22), semnalăm următoarele:

Principala problemă semnalată (pct. 13, 14, 18, 20, 21, 22) se referă la lipsa unei legi privind organizațiile religioase, precum și a unei proceduri de recunoaștere a noilor culte. Conștient de acest fapt, noul Guvern a reluat în forță în anul 2005 demersurile pentru elaborarea unei „Legi privind libertatea religioasă și regimul cultelor”, proiect adoptat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare și care, în acest moment, este dezbătut în Senat, ca primă cameră sesizată.

În vederea elaborării acestui text, încă din luna martie 2005, au avut loc întâlniri cu reprezentanții cultelor religioase, iar în lunile aprilie-mai 2005 s-au desfășurat patru runde de dezbateri cu reprezentanții cultelor recunoscute.

Reprezentanții a 16 culte au semnat la 31 mai a.c., alături de reprezentanții Ministerului Culturii și Cultelor, un text de proiect, care, în perioada 1 iunie-1 iulie 2005 a fost adus la cunoștința opiniei publice, în conformitate cu Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică. În pofida existenței și publicității acestui text semnat de către culte la data redactării de către ECRI a raportului, totuși conținutul lui pare să nu fi fost luat în considerare la elaborarea raportului.

Ulterior perioadei cuprinse în raport (12-13 septembrie 2005), tocmai în vederea popularizării pe plan intern și internațional a proiectului de lege, Secretariatul de Stat pentru Culte a organizat simpozionul internațional „Libertatea religioasă în context românesc și european”, la care au fost invitați reprezentanți ai unor organisme internaționale cum ar fi Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), OSCE, precum și specialiști de marcă din Europa și Statele Unite și organizații și instituții din România.

În ceea ce privește recomandările formulate, semnalăm o serie de realități românești ce nu au fost luate în considerare de către autorii proiectului de raport, precum și unele erori ce s-au strecurat în conținutul acestuia.

Pct. 17. În ceea ce privește existența a două nivele de tratament din partea statului față de organizațiile religioase, acest sistem, în diverse forme, este prezent în aproape toate țările din Europa (culte care au încheiate acorduri cu statul, biserici de stat, corporații de drept public etc). Mai mult, este vorba și de tradiția sistemului legislativ românesc în domeniu.

Sprijinul statului pentru culte a fost reglementat în România urmare preluării de către stat, la mijlocul secolului trecut (1863), a importantelor proprietăți imobiliare ale Bisericii Ortodoxe din Moldova și Valahia. În perioada interbelică, după realizarea unității naționale a României (1918), acest sprijin s-a menținut și extins, ca o obligație legală pe care statul și-o asumă față de toate cultele recunoscute. Statul a contribuit la salarizarea clerului inclusiv în perioada comunistă.

Trebuie însă remarcat că nici o organizație religioasă nu este lipsită de elementele definitorii ale libertății religioase, așa cum aceasta este definită în documentele internaționale.

Proiectul de „Lege privind libertatea religioasă și regimul cultelor”, deși păstrează formula celor două nivele de recunoaștere, apropie într-o importantă măsură regimul asociațiilor religioase de cel al cultelor. În fapt, acest act normativ legiferează pentru prima dată asociațiile religioase ca fiind structuri asociative ce nu se supun regimului general privitor la asociații și fundații, ci au un statut aparte, apropiat de cel al cultelor.

Se face referire în pct. 17 la principiul separării Bisericii și Statului, ca fiind cuprins în Constituție. Formularea exactă din Constituție (art. 29 alin. 5) este: „Culte religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia”.

Pct. 18 Față de vidul legislativ în domeniul recunoașterii calității de cult pentru asociațiile religioase, proiectul de „Lege privind libertatea religioasă și regimul cultelor” propune niște criterii clare și transparente, axate pe durabilitate, stabilitate și utilitate publică, pentru ca o asociație religioasă să devină cult.

Pct. 19 Ministerul Culturii și Cultelor - Secretariatul de Stat pentru Culte și-a îndeplinit în mod constant rolul de mediator, organizând întâlniri multilaterale pentru soluționarea tuturor problemelor majore din viața cultelor.

În anul 2005 reprezentanții cultelor la discuțiile pentru elaborarea proiectului de „Lege privind libertatea religioasă și regimul cultelor” s-au constituit într-un veritabil for ecumenic care, sub patronajul Ministerului Culturii și Cultelor, au trasat liniile directoare ale dezvoltării lor, semnalând și problemele cu care se confruntă.

Alte întâlniri cu reprezentanții cultelor au fost organizate de către autoritățile competente pentru soluționarea problemei retrocedărilor bunurilor preluate de regimul comunist, pentru redactarea unei metodologii clare și transparente în vederea acordării sprijinului financiar către culte, pentru analizarea unor probleme privind învățământul religios și elaborarea de manuale alternative, etc.

În rarele situații de conflicte interconfesionale apărute, autoritățile statului s-au deplasat la fața locului și au mediat între părți, fiind elaborate protocoale și acorduri în care se detaliau modalitățile concrete de soluționare a diferendurilor.

Pct. 22 Așa cum s-a arătat, Guvernul României a elaborat, în consultare cu cultele recunoscute, un proiect de lege, care a fost supus ulterior dezbaterii publice. Au fost primite observații din partea unui număr redus de asociații religioase, parte dintre aceste observații fiind incluse în textul final ce a fost transmis spre adoptare Parlamentului.

Cât privește cele două aspecte semnalate la **pct. 16**, privitor la hărțuirea unor credincioși greco-catolici de către membri ai Bisericii Ortodoxe Române, cu complicitatea autorităților, și la obligarea unor copii de a participa la ore de religie contrar voinței părinților, menționăm că Ministerul Culturii și Cultelor nu a primit sesizări în acest sens din partea persoanelor interesate.

O ultimă observație privește afirmația din nota 7 de subsol, respectiv că Ministerul Culturii și Cultelor a recunoscut calitatea de cult Organizației religioase „Martorii lui Yehova” ca urmare a hotărârii judecătorești din 9 aprilie 1990, hotărâre prin care aceasta s-a constituit ca asociație religioasă. Considerăm această afirmație eronată, Ordinul nr. 2657/2003 al ministrului culturii și cultelor fiind dat în executarea Deciziei nr. 769/2000 a Curții Supreme de Justiție.

